

POLIISIN PARTIOPALOKOIRATOIMINNAN PERUSKURSSIN OPPIMATERIAALI

Jaakko Rauma

6/2021

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Jaakko Rauma

Opinnäytetyön muoto: toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: osittain turvaluokiteltu

Ohjaaja: Kirsi Viitanen, Antti Tikkanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyön tarkoitus on laatia Poliisiammattikorkeakouluun, Poliisikoiralaitokselle, poliisin partiopalokoiranohjaajien peruskurssille oppimateriaali. Opinnäytetyö on laadittu työelämälähtöisesti ja sen todellinen tarve on konkreettinen, oppimateriaalin puuttumisen vuoksi. Opinnäytetyö on kaksiosainen, sisältäen raportin ja produktin eli tuotoksen. Varsinaista produktia ja sen raporttiosaa käytetään oppimateriaalina palokoiranohjaajien opetuksessa.

Palokoiran käyttö tukee poliisin teknistä rikostutkintaa ja on yksi teknisen rikostutkinnan käytettävissä olevista apuvälineistä. Palokoiraa käytetään palonsyyn tai mahdollisen rikoksen selvittämisessä. Palokoiran avulla etsitään palopaikoilta palavien nesteiden jäämiä, jotka voivat olla viitteitä tai todisteita mahdollisesta rikoksesta. Palokoiran avulla pystytään tarkentamaan Keskusrikospoliisin Rikostekniseen laboratorioon lähetettävien näytteiden ottopaikkaa ja vähentämään ihmisten altistumisaikaa palopaikoilla esiintyvillä haitallisilla yhdisteillä (Pitkänen 2021).

Opinnäytetyössä tuodaan työturvallisuusnäkökulmat ja vaatimukset osaksi palokoiranohjaajien opetusta. Työturvallisuus on opetuskokonaisuudessa huomioitava keskeinen asia, minkä vaikutukset ulottuvat palokoiranohjaajilla myös työajan ulkopuolelle. Opinnäytetyön työturvallisuusnäkökulmien huomiointilla on vaikutuksia mahdollisten negatiivisten terveysvaikutusten ennaltaehkäisemisessä.

Opinnäytetyö on osittain luokiteltu salaiseksi, koska se sisältää poliisitoimintaan liittyviä taktiikoita sekä tietoa palonsyöntutkinnan sisällöstä. Tällaisen informaation julkinen tarkastelu saattaisi ohjata rikosentekijöiden käyttäytymistä. Opinnäytetyön suojaustaso on IV, JulkL(621/1999) 24.1 §:n 5 k perusteella.

Sivumäärä: 32

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 06/2021

Avainsanat: Poliisikoira, palokoiraa, palonsyöntutkinta, opetus

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	2
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1 Opinnäytetyön laatutekijät	4
2.2 Opinnäytetyön toteuttaminen	6
3 AIEMMAT TUTKIELMAT PALOKOIRATOIMINNASTA	7
4 POLIISIN PARTIOKOIRANOHAJAJAN KOULUTUS	9
5 POLIISIN PARTIOPALOKOIRAKOULUTUS	10
5.1 Palokoirien käyttötarkoitus	12
5.2 Koulutuksen linjakuus.....	13
6 TYÖTURVALLISUUSNÄKÖKULMA	14
7 LAINSÄÄDÄNTÖ	17
8 AIKUISEN OPPIMISEN ERITYISPIIRTEET	18
9 OPPIMISYMPÄRISTÖT	21
10 YLEISIMMÄT OPPIMISKÄSITYKSET	23
10.1 Behaviorismi	23
10.2 Kognitiivinen oppimiskäsitys.....	23
10.3 Humanistinen oppimiskäsitys	24
10.4 Konstruktivismi	24
10.5 Sosiaalinen konstruktivismi	24
11 MILLAINEN ON HYVÄ OPPIMATERIAALI	25
11.1 Oppimateriaalin saavutettavuus	26
12 POHDINTA	28
13 LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Suomessa palokoiratoiminnot aloitettiin vuonna 2000 projektiluontoisesti, koska toiminnalle oli olemassa työperäinen tarve (Jalander 2021). Projekti käynnistyi Poliisikoiralaitoksen ja Keskusrikospoliisin yhteistyöhankkeena, jota jatkettiin vuoteen 2003 asti. Vuonna 2008 käynnistettiin varsinainen poliisin partiopalokoiratoiminta, minkä avulla palokoirapalvelut saatiin valtakunnallisiksi. Tänä päivänä palokoiria on Suomessa 15 kappaletta ja niiden käyttö on valtakunnallista, vaikka käytön kannalta on suuriakin alueellisia eroja. Erot johtuvat muun muassa maantieteellisistä etäisyyksistä, työvuoroteknisistä seikoista sekä teknisten rikostutkintayksiköiden erilaisista käytänteistä. Palonsyöntutkintaan liittyviä tehtäviä on yleisesti Suomessa vuosittain noin 1500 kappaletta, joista palokoiratehtävien osuus on vuosittain keskimäärin 150 kappaletta. Käyttöaste palokoirilla on noin kymmenen prosenttia kaikista tehtävistä, joten toiminnan kehittämiseksi on edelleen tarvetta. (Polstat 2020.)

Palokoiratoiminnot ovat alun perin kehitetty teknisen rikostutkinnan tueksi, auttamaan varsinaisessa palonsyyn selvittämisessä. Palonsyyn selvittäminen on yleisesti ottaen erittäin vaativaa ja ympäristönä palopaikat ovat kuormittavia niin henkisesti kuin fyysisestikin. Palopaikoilla ollaan jatkuvasti tekemisissä syöpävaarallisten yhdisteiden kanssa, joten työturvallisuustekijät ovat palokoiratoimintojen keskiössä. Palokoiraa käytetään apuna rikoksen selvittämisessä sekä sen seikan toteutamisessa, onko palo saanut alkunsa palavia nesteitä käyttämällä. Palokoiria voidaan käyttää myös poissulkevassa etsintätyössä, jolloin tutkinnan resursseja voidaan kohdentaa entistä tarkemmin. Palokoiran avulla pystytään mahdollisesti tuomaan poliisiorganisaatioon konkreettisia säästöjä. Palokoiria hyödyntämällä pystytään tarkentamaan teknisen rikostutkinnan näytteiden ottamista, mikä vähentää laboratorioon lähetettäviä näytemääriä. Palokoiraa tuo myös mahdollisia ajallisia kustannussäästöjä, vähentämällä työskentelyaikaa palopaikoilla. Palokoiran käyttö on myös konkreettinen työturvallisuustekijä. Palokoiraa käyttämällä voidaan todennäköisesti vähentää ihmisten altistumisaikaa palokaasuille ja muille haitallisille aineille palopaikoilla.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu tarvelähtöisesti palvelemaan palokoirakoulutuksen opetusta. Palokoirakoulutuksessa ei ole aiemmin ollut olemassa yhtenäistä opetusmateriaalia, joten tälle työlle oli olemassa konkreettinen tarve. Aikaisempi materiaali oli hajallaan usealla eri alustalla ja koostui satunnaisista PowerPoint -esityksistä. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on yhtenäistää ja luoda uutta opetusmateriaalia, jota voidaan hyödyntää palokoiranohjaajien opetuksen kaikissa vaiheissa. Oppimiskäsityksiä tarkastellen, tässä opinnäytetyössä ei voida tukeutua pelkkään teoriapohjaan tai ajatella soveltavansa jotain tiettyä oppimiskäsitystä, koska kokonaisuuteen liittyy eläimen opettaminen, joka vaatii käytännön kokemusta ja osaamista.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tämä opinnäytetyö pohjautuu palokoiratoiminnan opetussuunnitelmaan ja auttaa opetustyön suunnittelussa sekä opetusjaksojen sisällön vieläkin tarkemmassa toteuttamisessa. Tästä opinnäytetyöstä on hyötyä myös jo valmistuneille palokoiranohjaajille, koska kaikki merkityksellinen tieto on koottu yksiin kansiin. Materiaalin päivittäminen vastaamaan tämän päivän työturvallisuusvaatimuksia, on myös ohjannut tämän opinnäytetyön tekemistä. Työturvallisuusnäkökulmat on tuotu työhön laaja-alaisesti ja niiden käsittelyssä on huomioitu varsinaisen palokoiratyöskentelyn jokainen erillinen vaihe, joissa työturvallisuudella on merkitystä. Opinnäytetyössä käsitellään työturvallisuusnäkökulmat kiinteänä osana palokoirakoulutusta, jotta koirien sekä ohjaajien toimiminen tehtävillä olisi turvallista. Työturvallisuusseikkojen esiintuominen opetuksessa on ensiarvoisen tärkeää. Työturvallisuus on osa kokonaisuutta, jonka vaikutukset ulottuvat palokoiranohjaajilla myös työajan ulkopuolelle.

Työturvallisuusvaatimukset ja ohjeistukset ovat vuosien saatossa kehittyneet käytettävien aineiden sekä ohjaajien suojautumisen osalta, joten ne pitää sisällyttää nykymuotoisena palokoiranohjaajien opetuksen materiaaliin. Lisäksi palokoiranohjaajien harjoitusmateriaalin käyttö- ja tuoteselostuksia ei ole ollut aiemmin käytettävissä palokoiranohjaajien keskuudessa. Keskusrikospoliisin Rikostekniikan laboratorio sekä Poliisikoiralaitos ovat yhteistyössä päivittäneet palokoiranohjaajien pakollista varustelistaa sekä käytettävien aineiden käyttöturvallisuustiedotteita. (Pitkänen 2021.)

Opiskelijan kannalta tällä opinnäytetyöllä on konkreettinen merkitys. Opiskelija voi opintojensa aikana tukeutua yhtenäiseen materiaaliin, mikä etenee loogisesti ja on hyödynnettävissä jaksojen eri vaiheissa. Opinnäytetyö on rakennettu tavalla, mikä mahdollistaa sen päivittämisen myös tulevaisuudessa. Materiaaliin pystytään liittämään myöhemmin tuotettuja videoita opetuksen eri vaiheista sekä lisäämään mahdollista lisämateriaalia ja hyödyllisiä linkkejä.

Työelämä- ja tarvelähtöinen opinnäytetyö tukee myös opiskelijan ammatillista kasvua. Kokemuksen ja työn kautta tuotettu oppimateriaali avaa käytännön työn tekemisen opiskelijalle sillä tavalla, kuin se todellisuudessa tehdään. Olen kokenut tämän opinnäytetyön tekemisen erittäin mielenkiintoiseksi prosessiksi, joka on kehittänyt ammatillisen substanssiosaamiseni lisäksi myös opetustyötäni kokonaisuutena. Jokaisen yksittäisen osa-alueen pohtiminen ja avaaminen on lisännyt omaa perehtyneisyyttä opetettavaan kokonaisuuteen. Opinnäytetyön tekeminen on auttanut reflektoimaan ja sisäistämään opetettavat asia entistäkin paremmin. Lisäksi uuden tiedon hankkiminen on lisännyt ammattitaitoani ja motivaatioani. Opinnäytetyön osuudet, jotka käsittelevät opiskelijaa ja oppimateriaalia ovat lisänneet ammattitaitoani opettajana.

2.1 Opinnäytetyön laatutekijät

Ammattikorkeakouluopintojen ja sitä kautta tämän opinnäytetyön ideana on, että opiskelija osoittaa kykenevänsä yhdistämään ammatillisen teoreettisen tiedon ammatilliseen käytäntöön, kykenee pohtimaan alan teorioiden ja niistä nousevien käsitteiden avulla kriittisesti käytännön ratkaisuja ja kehittämään niiden avulla oman alan ammattikulttuuria. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9, 42.) Tällä opinnäytetyöllä on tavoiteltu ammatillisesta näkökulmasta ja pedagogisesti ajateltuna palokoiraopeutuksen järjeistämistä ja kaiken siihen liittyvän materiaalin hyödyntämistä yksissä kansissa.

Tämän opinnäytetyön teoreettinen näkökulma perustuu ammatilliseen substanssiosaamiseen ja sen kautta tuotettuun kirjalliseen materiaaliin. Opinnäytetyön sisällölliset valinnat on tehty niukan olemassa olevan materiaalin ja lähinnä ihmisiltä ihmisille tuotetun suullisen ja opetetun tiedonjaon kautta. Kemian osuuksien tietoperusta nojaa Keskusrikospoliisin Rikosteknisen laboratorion tutkimusaluevastaava Minna Pitkäsen kanssa käytyihin keskusteluihin sekä sähköposteihin. Koiran koulutukseen liittyvissä näkökulmissa on pyritty teorian pohjana käyttämään kattavasti erilaisia lähdemateriaaleja sekä ammatillista osaamista, jotka keskustelevat keskenään. Toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote (Vilkkä & Airaksinen 2004, 51). Toiminnallisissa opinnäytetöissä on yksi yhteinen piirre; viestinnällisin ja visuaalisin keinoin pyritään luomaan kokonaisilme, josta voi tunnistaa tavoitellut päämäärät (Vilkkä & Airaksinen 2004, 51). Tämä toteutuu tässä opinnäytetyössä. Työn kokonaisuus on suunniteltu siten, että se palvelee konkreettisesti kohderyhmänä olevia tulevia palokoiranohjaajia sekä valmiita ohjaajia. Tämän opinnäytetyön toteutustavaksi valikoitui toiminnallisuus käyttöympäristön ja lopputuotteen eli opetustilanteen kautta. Palokoiranohjaajien opettaminen ja opetustilanteet tekevät työn asiasisällöstä kohderyhmälle sopivan ja toimivan. Opinnäytetyö on toteutettu selkeästi ja johdonmukaisesti, jotta sen hyödyntäminen olisi mahdollisimman helppoa erilaisissa opetustilanteissa. Opinnäytetyötä tehdessä tuli esille, että työ kiinnostaa myös ulkomailla, joten sen käyttö- sekä huomioarvo lisääntyi huomattavasti. Työn tavoite ja lopputulos konkretisoituivat laajemmalla tavalla kuin oli suunniteltu. Opinnäytetyön oikeellisuus ja luotettavuus on varmistettu tuloksen kautta. Olemassa olevaa tietoa ja konsultaation kautta tuotettua materiaalia sekä lähdeaineistoa käyttämällä on päästy toivottuihin ja opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisiin lopputuloksiin. Ilman omaa pitkää kokemusta palokoiratoiminnasta ja siihen liittyvästä kouluttautumisesta, ei materiaalin tai konsultaation oikeellisuutta ja luotettavuutta olisi pystytty varmistamaan. Tässä opinnäytetyössä ei ole käytetty tutkimuksellisia menetelmiä.

Opinnäytetyö on rakennettu toiminnalliselle pohjalle, jota käytännön opetustilanteet ohjaavat. Sen rakentamisessa on käyty läpi kaikki opetustilanteet, joissa materiaalia voidaan hyödyntää. Työ on jaettu kahteen eri osioon, jossa käydään läpi pohja ja perusteet palokoirakoulutukselle. Varsinainen produkti sisältää raporttiosuuden sekä tuotoksen. Raportissa käsitellään koiran oppimista, muistia,

motivointia sekä palkkaamisen eri tapoja. Siinä on tuotu esille myös eri tavat hajunantoon sekä alkuopetukseen ja käsitelty koirille opetettavaa passiivista ilmaisutapaa. Opetettavat palavat nesteet, lainsäädäntö sekä työturvallisuus kuuluvat raportin sisältöön. Yhteistoiminta eri viranomaisten kanssa, etsintätaktiikka sekä toiminta palopaikoilla viimeistelevät raportin sisällön. Raportissa tuodaan esille ne opettamisen eri tavat, joita palokoirien alkukoulutuksessa tänä päivänä hyödynnetään. Kirjallisen materiaalin tueksi on tuotokseen tehty opetusvideoita, jotka helpottavat oppimista ja näyttävät tekemisen kautta ohjaajille, kuinka asiat koirille opetetaan. Produktissa on tuotu esille myös kaikki työturvallisuusnäkökulmat, jotka palokoirakoulutuksessa tulee huomioida. Lisäksi produkti sisältää poliisipiireihin jaettavaa materiaalia liittyen palokoiranohjaajien pakollisiin hankintoihin palokoiratehtävien suorittamiseksi. Tuotos, eli PowerPoint-esitys, on opettajan varsinainen työkalu, jota oppitunneilla käytetään. Siihen on tiivistetty kaikki tämän opinnäytetyön keskeisimmät asiat.

Työssä on myös selvitetty, miksi palokoiranohjaajien opetuksen materiaalia tarvitaan ja mikä on sen käyttötarkoitus opetuksen eri vaiheissa. Opinnäytetyössä avataan myös käsityksiä työturvallisuusnäkökulmista ja miksi ne tulee huomioida opetuskokonaisuudessa näinkin suurella painoarvolla. Käsiteltävinä ovat myös työturvallisuustekijöiden näkökulmat, jotka vaikuttavat varsinaisen työajan ulkopuolelle ja ovat näin ollen iso osa palokoiranohjaajien arkea. Poliisin partiokoirien erikoisetsintälajeista, palokoiratoiminnoilla voi olla työturvallisuuden laiminlyöntien kautta konkreettisia vaikutuksia siviilielämään. Mikäli työturvallisuuteen ei suhtauduta vaadittavalla kunnioituksella, saattaa niiden laiminlyöminen näkyä ihmisten pitkäaikaisina negatiivisina terveysvaikutuksina.

Opinnäytetyössä tuodaan esille, miksi ja minkälainen tarve palokoirilla on poliisiorganisaatiossa. Palokoirien hyödyt ja kustannusvaikutukset tukevat poliisiorganisaatioiden nykypäivänä asettamia valtakunnallisia tavoitteita. Opinnäytetyössä on käsitelty myös lainsäädäntöä, joka ohjaa ja antaa toimivaltuudet palokoirien käyttämiseksi. Asiakeskeinen, johdonmukaisesti koottu ja helppolukuinen oppimateriaali tukee ja helpottaa uuden asian oppimista. Liian laaja työ vailla selkeyttä ei tue nykypäivän vaatimuksia oppimisen suhteen. Jos ajatellaan oppimista tämän opinnäytetyö kannalta, on siinä keskeistä sisäistää teoriapohja ja sen jälkeen osata soveltaa oppimaansa käytännössä. Haastavan oppimisprosessista tekee se, että käytännön uusien asioiden opettamiseen liittyy eläin, jonka käyttäytymistä ja oppimista ohjaavat tietyt mallit. Oppimista edesauttaa korkea motivaatio, joka palokoiranohjaajilla on lähtökohtaisesti olemassa, mutta mikä ei yksistään riitä halutun lopputuloksen saavuttamiseksi. Motivaation lisäksi tarvitaan kyky omaksua uusia asioita, mikä korostuu toimivan vuorovaikutuksen kautta. Toimivan vuorovaikutuksen saa aikaan hyvin ja selkeästi koottu oppimateriaali, minkä olen tämän opinnäytetyön kautta yrittänyt luoda.

Opetushallituksen E-oppimateriaalissa käsitellään, mitä oppimateriaalilla voi tehdä. Oppimateriaalissa kerrotaan, että oppimisen periaatteita ja oppimateriaalia ei voi erottaa toisistaan, sillä oppimateriaalissa tulee olla joku pedagoginen lähtökohta ja sen tulee näkyä materiaalissa selvemmin tai

peitetymmin. Tämän opinnäytetyön pedagoginen lähtökohta on mieltää asiantuntijaroolien kautta opiskelijoiden ja heidän kouluttamiensa koirien vahvuudet, joita pystytään maksimaalisella tavalla hyödyntämään opetuksen kaikissa eri vaiheissa. Koska oppimiskokonaisuudessa on ihmisten lisäksi eläimiä, on yksilön tarpeet ja kyvyt pystyttävä tunnistamaan jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Ilman yksilöpohjaista opetusta, ei tällaisessa kokonaisuudessa päästä haluttuun lopputulokseen. Hyvin tehty kirjallinen runko opetukseen luo pohjan opetettavalle tiedolle, mutta kyky tunnistaa kunkin paras yksilöllinen tapa oppia on tämän asiakokonaisuuden keskiössä.

2.2 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön aihe löytyi helposti heti opintojen alussa. Koin, että en voi ammattikorkeakouluympäristössä tarjota laadukasta opetusta ilman laadukasta opetusmateriaalia. Lisäksi halusin syventää omaa osaamistani perehtymällä saatavilla olevaan materiaaliin mahdollisimman laaja-alaisesti. Opinnäytetyön toteuttaminen alkoi kirjoitustyönä. Tein itselleni rungon, mitä muokkailin kokonaisuuden hahmottamiseksi. Aloin rakentamaan alusta asti runkoa, mikä vaikuttaisi mahdollisimman selkeältä ja etenisi johdonmukaisesti. Tarkoituksena oli luoda työ, mitä voisin käyttää opetuksessa, ja mistä löytyisi haluttu aihe ja materiaali mahdollisimman nopeasti. Työn piti palvella myös valmiita palokoiranohjaajia, joten lopputuloksen piti toimia eräänlaisena tietopankkina. Mietin rakenteen selkeäksi, että sitä voitaisiin hyödyntää myös mahdollisessa luentokäytössä. Halusin, että työni keskittyä alusta asti mahdollisimman tiiviisti palokoiranäkökulmiin, eikä siinä tuoda liikaa esille muita koirankoulutukseen liittyviä näkökulmia, jotka vievät ajatusta muualle ja sekoittavat lukijaa. Tutustuin työtäni tehdessä muutamaa toiminnallisiin opinnäytetöihin, joista hahmottelin lähinnä lopullista ulkoasua suhteessa omaan työhöni. Perehdyin myös varsin suppeaan ulkomaalaiseen materiaaliin, mitä palokoiratoiminnasta oli tehty. Sisällön varsinainen tuottaminen alkoi perehtymällä jokaiseen erilliseen osa-alueeseen, jotka työssä tuodaan esille. Lisäksi perehdyin oppimisteorioihin sekä oppimateriaalin tuottamiseen parhaalla mahdollisella tavalla. Liitin työhön myös videoita tukemaan kirjallista materiaalia ja havainnollistamaan, kuinka koirien hajuopetusta toteutetaan käytännössä. Videoilla halusin näyttää myös valmiin mallin lopullisesta ilmaisusta, jota kohti opetuksessa pyritään. Kaikki opinnäytetyössä käsiteltävät osa-alueet lisäsivät omaa osaamistani ja palvelevat tulevaa opetustyötä. En voi kuvitella parempaa tapaa syventää ja päivittää omaa osaamistani, kuin tämän opinnäytetyön tekeminen. Työn tekeminen oli erittäin motivoivaa alusta loppuun saakka.

3 AIEMMAT TUTKIELMAT PALOKOIRATOIMINNASTA

Palokoirien käyttöön liittyviä aiempia tutkielmia on tehty Poliisiammattikorkeakoulussa kolme kappaletta. Vuonna 2003 tehtiin ensimmäinen tutkielma Mika Siikaluoman toimesta. Mika Siikaluoman työ oli alipääallystötutkintoon liittyvä kehittämishanke, minkä teemana oli palokoira tutkijan apulaisena. Siikaluoman työ on kehittämishanke, missä läpikäydään lähinnä palokoirien koulutusta sekä käyttöä palokoiratehtävillä. Työturvallisuusnäkökulmia Siikaluoman työssä ei ole käsitelty. (Siikaluoma 2003.)

Toinen tutkielma palokoirista on tehty vuonna 2012. Tämä Laura Vuorisen työ on tehty poliisin perustutkinnon päättötöyönä ja siinä on käsitelty palokoira palonsyöntutkijan korvaamattomana apulaisena. Vuorisen työn pääteemana on palokoirien hyödyntäminen teknisen rikostutkijan apuvälineenä. Vuorisen työ on Siikaluoman työtä laajempi ja siinä käsitellään palokoirien käyttömahdollisuuksia useasta eri näkökulmasta. (Vuorinen 2012.)

Kolmas tutkielma palokoiratoiminnoista on Suvi Ränsin vuonna 2018 tehty teos Palokoirien koulutuksen nykytila, käyttömahdollisuudet ja hyödyt. Ränsi käy teoksessaan läpi palokoirien koulutuksen nykytilaa, koirien eri käyttömahdollisuuksia sekä niiden hyötyjä. Ränsin työssä on avattu myös työturvallisuusnäkökulmaa, mikä on konkreettinen osa palokoiratoimintoja. (Ränsi 2018.)

Aiemmat tutkielmat eivät käsittele palokoiratoimintoja yhtä laajana kokonaisuutena kuin tämä opinnäytetyö. Tämän opinnäytetyön lähtökohta on asiantuntijanäkemyksen kautta oppimateriaalin tuottaminen palokoiraopetukseen, joten lähestymistapa on erilainen kuin aiemmissa tutkielmissa. Tässä opinnäytetyössä käsitellään työturvallisuustekijät laajemmin kuin aiemmissa tutkielmissa. Työturvallisuusnäkökulmissa huomioidaan ohjaaja, hänen suojautumisensa, työskentely palopai- kalla, huolto, puhdistustoimet ja vaikutukset työn ulkopuolelle. Lisäksi opinnäytetyössä käsitellään koiran varustelu, käyttö, puhdistus tehtävän jälkeen sekä mahdolliset vaikutukset työn ulkopuolelle. Työssä tuodaan esille myös koirien kuljetusongelmat palokoiratehtävien jälkeen. Aiemmissa tutkielmissa ei ole käsitelty käytettäviä harjoitusaineita, eikä niiden käyttäytymistä eri olosuhteissa millään tavalla. Tässä opinnäytetyössä käydään läpi aineiden käsittely, käyttäytyminen, niiden kanssa harjoittelu sekä kuljetus. Lisäksi produktiin on linkitetty Keskusrikospoliisilta saadut käyttöturvallisuustiedotteet ainekohtaisesti. Aiempien tutkimuksien sisältöjen suppeus on vaikuttanut tämän opinnäytetyön laaja-alaisuuteen ja sisältöön. Ulkopuoliset lähtökohdat, mitkä eivät perustu substanssiosaimiseen, näkyvät aiemmissa töissä sisällön puutoksina. Asiantuntijaroolin kautta koottu oppimateriaali tekee tästä opinnäytetyöstä sisällöltään kattavan, missä on huomioitu kaikki osa-alueet, jotka vaikuttavat palokoirien käyttöön sekä toimivan oppimateriaalin toteuttamiseen osaamistavoitteet huomioiden.

Kansainvälisiä tutkimuksia palokoiratoiminnoista löytyy todella vähän, mikä lisää tämän opinnäytetyön arvoa. Hyödynnettäviä teoksia on tehty kolme kappaletta, joista yksi Iso-Britanniassa, toinen Yhdysvalloissa ja kolmas Ruotsissa. Kansainväliset tutkimukset keskittyvät yksinomaan palokoirien käytön jälkeiseen todisteluarvoon, lausuntojen käyttökelpoisuuteen eri oikeusasteissa sekä näytetulosten analysointiin. Lisäksi palokoirista on olemassa yksittäisiä kansainvälisiä lehtiartikkeleita, joissa yleisesti koirien hajuainin hyödynnettävyyden yhteydessä mainitaan niiden käyttämisestä palonsyyn tutkinnassa. Näillä artikkeleilla ei ole tutkimuksellista arvoa, eikä niitä avata tässä työssä. Tämä opinnäytetyö eroaa kansainvälisistä tutkimuksista erityisesti opetuksellisten aspektien, työturvallisuusnäkökulmien sekä laaja-alaisuutensa osalta. Opinnäytetyössä ei myöskään käsitellä eri oikeusasteiden ratkaisuja, mitkä ovat kansainvälisissä teoksissa avainasemassa. Suomalainen oikeuskäytäntö eroaa kansainvälisistä käytänteistä, eikä niissä yksittäisen palokoiranohjaajan lausuma nouse faktojen edelle. Suomalaisessa oikeuskäytännössä korostuu se, että palokoiria on osa prosessia ja lopullinen näyte vaatii analysoinnin Keskusrikospoliisin Rikosteknisen laboratorion toimesta, jotta lopputulos olisi mahdollisimman luotettava.

Andrew Scottin vuonna 2015 kirjoittama teos - *Taking a Bite Out of Forensic Science: The Misuse of Accelerant-Detecting Dogs in Arson Cases*, käsittelee oikeustapauksia, joissa palokoirien merkkaukset ovat yksistään vaikuttaneet lopullisiin tuomioihin. Teoksessa tuodaan esille, että palokoiratoiminnot tulisi olla osa kokonaisuutta, eikä sitä saisi yksin hyödyntää oikeudessa liian kovana näyttönä, varsinkin, jos analysoitu näytetulos on ollut laboratoriossa negatiivinen. Andrew Scottin teos käsittelee yksinomaan oikeuskäytänteitä sekä niissä havaittuja ongelmakohtia yhdistettyinä palokoirien merkkauksiin sekä ohjaajien todistuslausuntoihin. Teoksessa ei käsitellä vastaavia teemoja kuin tässä opinnäytetyössä.

Marika L Hennebergin ja Neil R Morlingin vuonna 2017 tekemä tutkimus - *Unconfirmed accelerants: Controversial evidence in fire investigations* on sisällöltään vastaavanlainen kuin Andrew Scottin tutkimus. Teoksessa käydään läpi problematiikkaa oikeuskäytänteissä, jos palokoirien merkkaukset jäävät alle lausuntorajan. Ongelma muodostuu teoksen mukaan todisteluarvosta, mitä ei pystytä tarkasti määrittämään, koska palonsyyn tutkinta on erittäin vaativaa, ja mikäli laboratoriotutkimusten rooli jää lopullisessa näytössä liian pieneksi, syntyy siitä luotettavuusongelma, mikä ei vastaa todellista kuvaa. Teos keskittyy yksinomaan palokoirien merkkauksien näyttöarvoon oikeudessa.

Maja Blomin tutkimus vuodelta 2013 - *Use of dogs as odour detectors - A review of the scientific literature*, käsittelee yleisesti koirien käyttöä ja hyödyntämistä tutkintatoimissa. Tutkimuksen yhteydessä on käsitelty myös palokoiratoimintoja, jotka Blomin mukaan vaativat lisää tutkimuksia luotettavuuden varmistamiseksi. Tutkimuksessa on esitetty tapaus, jossa palokoiria yritetään tunnistaa palolosuhteissa palavia nesteitä, mutta merkkauksien lopputulos muuttuu, kun tutkintaolosuhteita

muutetaan. Tutkimuksen mukaan lopputuloksiin vaikuttavat olosuhteet, itse palamistapahtuma sekä koira yksilönä. Maja Blomin tutkimus ja analyysi on varsin suppea, eikä käsittele palokoiratoimintoja laaja-alaisesti.

4 POLIISIN PARTIOKOIRANOHJAAJAN KOULUTUS

Poliisin partiokoiranohjaajien peruskoulutus on laajuudeltaan 40 opintopistettä ja kuuluu 2019 hyväksytyn opetussuunnitelman mukaisesti erikoistumisopintoihin. Partiokoiranohjaajien peruskurssin suoritus aika on kaksi ja puoli vuotta. Partiokoiranohjaajien peruskoulutus koostuu kymmenestä erillisestä lähiopetusjaksosta, jotka on jaettu koirien ikäkaudet huomioiden tasaisesti kahden ja puolen vuoden ajanjaksolle. Koiranohjaajien peruskoulutuksen sisältö määrittyy neljästä eri osa-alueesta, joita ovat: jäljestäminen, voimankäyttö, hallittavuus sekä etsinnät, mikä sisältää henkilöetsinnän sekä esine-etsinnän. Partiokoiranohjaajien peruskoulutukseen kuuluu lähiopetusjaksojen lisäksi opetussuunnitelmaan kirjatut etäjaksot. Etäjaksoilla tulevat poliisikoiranohjaajat kouluttavat poliisikoiria tavoitteellisesti kohti tulevia lähiopetusjaksoja sekä suorittavat heille annettuja oppimistehtäviä. Poliisin partiokoiranohjaajien peruskoulutuksen hyväksytysti suorittamiseen sisältyy myös kehittämistyön tekeminen, mikä on laajuudeltaan kolme opintopistettä. Poliisikoiratoimintaa ohjaavan määräyksen (ID-18382664) mukaan poliisin partiokoiranohjaajaksi haluavalla tulee olla työkokemusta noin kahden vuoden ajalta. Työkokemusta olisi hyvä olla sekä valvonta- että hälytyssektorilta sekä rikostorjuntasektorilta. Poliisilaitokset valitsevat itsenäisesti poliisin partiokoiranohjaajien peruskoulutukseen lähetettävät poliisit oman tarpeensa mukaisesti.

5 POLIISIN PARTIOPALOKOIRAKOULUTUS

Poliisikoiratoimintaa ohjaavan määräyksen (ID-18382664) yleisissä periaatteissa todetaan, että peruskoulutuksen lisäksi poliisin partiokoirat voivat saada erikoistumiskoulutuksen myös huume-, räjähdysaine-, raha-, ase-, tai muuhun erityistoimintaan. (Poliisikoiramääräys 2019,2.)

Palokoiratoiminta alkoi Suomessa projektiluontoisena vuonna 2000, koska toiminnalle oli olemassa työperäinen tarve (Jalander 2021). Keskusrikospoliisin ja Poliisikoiralaitoksen projektiin osallistui Poliisikoiralaitokselta Heli Jalander ja Keskusrikospoliisista Juha Koponen. Oppinsa palokoiratoimintojen aloittamiselle Suomi haki Hollannista. Hollannissa järjestettiin kahden viikon kurssi, johon Heli Jalander ja Juha Koponen osallistuivat. Projekti päättyi vuonna 2003, mutta palokoiratoiminnot jatkuivat Heli Jalanderin ja Juha Koposen toimesta vuoteen 2008 asti. Vuodesta 2003, vuoteen 2008 suoritettiin normaalisti palokoiratehtäviä sekä kehitettiin pohjoismaista palokoiratoimintaa. Suomi vei tietämystään palokoiratoiminnoista Ruotsiin sekä Norjaan, jolloin palokoiratoiminta käynnistettiin kummassakin maassa. Yhteistyöhankeeseen osallistui myös Tanska, mutta siellä palokoiratoiminta käynnistyi vasta myöhemmin. (Jalander 2021.)

Vuonna 2008 käynnistettiin varsinainen partiopalokoiratoiminta, mikä on jatkunut tähän päivään saakka. Vuoden 2008 partiopalokoirakurssilta valmistui neljä palokoiranohjaajaa. Palokoiratoiminta saatettiin yhdeksi poliisikoiratoimintojen erikoisetsintälajeista vuonna 2008. Palokoirakoulutuksesta vastasi tuolloin opettaja Ilkka Hormila. Vuonna 2009 Tapani Turunen sai vastuun palokoiratoimintojen opetuksesta sekä kehittämisestä. Tapani Turunen jatkoi palokoiratoiminnoista vastaavana opettajana Poliisiammattikorkeakoulussa vuoteen 2019 saakka. Vuodesta 2020 lähtien palokoiratoiminnoista vastaavana opettajana on toiminut Jaakko Rauma. Vuoden 2008 jälkeen partiopalokoirakursseja on järjestetty vuosina 2010, 2012, 2014, 2016, 2017, 2018, 2020 ja 2021.

Tänä päivänä palokoiranohjaajia on Suomessa 15 kappaletta. Valtakunnallinen kattavuus on kohtuullinen, mutta tarve uusille palokoiranohjaajille on jatkuva. Palokoirien hyödyntämisprosentti on valtakunnan palonsyöntutkintaan kohdistuvista tehtävistä vain kymmenen prosenttia. Suomessa on vuodessa palonsyöntutkintaan liittyviä tehtäviä keskimäärin 1500 kappaletta (Polstat) ja palokoiratehtäviä vuodessa keskimäärin 150 kappaletta (Sharepoint-tilastot 2021).

Palokoirakoulutus sisältää tänä päivänä 16 päivää lähiopintoja (128 tuntia) sekä 15 päivää etäopintoja (115 tuntia). Opintopisteitä opetuksesta kertyy yhdeksän. Opetus on jaettu neljään erilliseen lähijaksoon sekä kolmeen etäjaksoon. Jaksot on jaettu tasaisesti koko vuodelle. Viimeisellä jaksolla suoritetaan palokoirien tasotarkastus. Valmiilla palokoiranohjaajilla tasotarkastukset suoritetaan kerran vuodessa. Perusopetuksen jälkeen palokoiranohjaajilta odotetaan, että he osaavat käyttää ja kouluttaa palokoiraa eri olosuhteissa opetettujen palavien nesteiden etsintään. Lisäksi valmiin

palokoiranohjaajan tulee osata kouluttaa etsittävän hajun ilmaisu ja ymmärtää koulutuksen aikana esille tulleet vaatimukset koiran osaamiselle liittyen yleisesti palokoiratoimintoihin. Palokoiranohjaajan tulee myös osata huomioida tehtävillä olevat työsuojelulliset seikat sekä pystyä kouluttamaan koirallensa sellainen ilmaisu, mikä ei tuhoa palonäytettä. Palonäytteen tuhoutumattomuus on keskeinen seikka, jotta näyte saadaan teknisen rikostutkinnan toimesta taltioituksi ja lähetettyä Rikostekniseen laboratorioon analysoitavaksi.

Palokoiranohjaajien opetussuunnitelma on päivitetty vuonna 2020. Opetussuunnitelmassa on määritetty kohderyhmä, jota sisältö koskee. Palokoiranohjaajien peruskurssille valitaan poliisikoiranohjaajan erikoistumisopinnot suorittaneet poliisit, jotka poliisilaitos on yhdessä Poliisiammattikorkeakoulun Poliisikoiralaitoksen kanssa valinnut palokoiranohjaajan opintoihin. Edeltävinä opintoina edellytetään lisäksi poliisin perustutkinto, tai AMK-tutkinto. Opetussuunnitelman mukaan koulutuksen jälkeen palokoiranohjaaja voi suorittaa palokoiratoimintaan liittyviä työtehtäviä. Koulutus sisältää myös palokoiranohjaajan ammattiosaamiseen liittyvän tasotarkastuksen suorittamisen ja arvioimisen, joka on voimassa seuraavan vuoden loppuun asti. (Opetussuunnitelma 2020.)

Opetussuunnitelmassa on määritetty palokoiranohjaajien osaamistavoitteet. Osaamistavoitteiden mukaisesti valmis palokoiranohjaaja osaa kouluttaa ja käyttää koira eri olosuhteissa opettajien palavien nesteiden etsintään. Palokoiranohjaaja osaa kouluttaa koiralle etsittävän hajun ilmaisun ja ymmärtää koulutuksen aikana esille tulleet vaatimukset koiran osaamiselle. Ohjaajan pitää osata huomioida tehtävillä olevat työsuojelulliset seikat sekä osata kouluttaa koiralle passiivinen ilmaisu. Palokoiranohjaajan pitää ymmärtää koulutuksen aikana esille tulleet kehittämiskohteet ja lopuksi suorittaa hyväksytysti ammattiosaamiseen liittyvä palokoirien tasotarkastus. Opetussuunnitelman asiakokonaisuudet ja ydinsisällöt tukevat osaamistavoitteita. Asiakokonaisuuksissa on huomioitu työ- ja harjoitusturvallisuudesta huolehtiminen, itse palokoiran kouluttaminen, koiran käyttäminen palavien nesteiden etsintään eri olosuhteissa, yhteistyö muiden viranomaisten kanssa sekä teknisen tutkinnan yhteistyö. Opetussuunnitelman mukaisesti opetus toteutetaan luentoina, ryhmittäin, erilaisina esityksinä, käytännön harjoitteluna sekä harjoitteiden suunnitteluna ja suorittamisena. Opetukseen kuuluu myös dokumentoinnin opettelu sekä itsenäinen opiskelu etäjaksoilla. Etäjaksoilla suoritetaan myös etsintäharjoituksia, joiden toteutus läpikäydään lähijaksoilla. Opetussuunnitelmassa määritellään vaadittavat suoritukset sekä arviointi. Kurssin arviointiperusteet johdetaan suoraan osaamistavoitteista. Kurssin hyväksytyt suoritukset edellyttävät, että opiskelija on saavuttanut kurssin osaamistavoitteet ja suorittanut hyväksytysti kurssiin sisältyvät vaadittavat suoritukset. Aktiivinen osallistuminen opetukseen, läsnäolopakko, harjoitusten hyväksytyt suorittaminen sekä ammattiosaamiseen liittyvän tasotarkastuksen hyväksytyt suorittaminen kuuluvat vaadittaviin suorituksiin ja osaamistavoitteisiin. Palokoiranopinnoissa ei suoriteta hyväksilukua. (Opetussuunnitelma 2020.)

5.1 Palokoirien käyttötarkoitus

Palokoiratoiminnot on kehitetty tukemaan teknistä rikostutkintaa ja on näin ollen yksi teknisen rikostutkinnan apuvälineistä. Palokoiria auttaa palonsyyn, tai mahdollisen rikoksen selvittämisessä. Palokoiran avulla pyritään palopaikoilla selvittämään, onko palo saanut alkunsa palavista nesteistä. Palokoirille opetetaan tänä päivänä kahdeksan eri palavan nesteen hajurakenne, joita palopaikoilta etsitään. Lista käytettävistä nesteistä ei ole julkinen, eikä niistä toivota minkäänlaista tiedotusta. Nestelistaa päivitetään yhdessä Keskusrikospoliisin Rikosteknisen laboratorion kanssa ja tarve päivitykseen käsitellään vuosittaisten käyttökokemusten ohjaamana.

Palokoiran käyttö vähentää todennäköisesti ihmisten pakollista altistumista syöpävaarallisille PAH-yhdisteille, palokaasuille sekä muille haitallisille aineille palopaikoilla. Käytännön kokemusten pohjalta on laskettu, että keskiverroltaan noin 150-neliöisen omakotitalon palonsyyn tutkimiseen menee kahdelta tekniseltä tutkijalta arviolta kaksi työpäivää. Palokoiran avulla saman tilanteen tutkimiseen käytettävä aika voidaan laskea tunneissa. Palokoiran käytöllä on konkreettinen hyöty ajansäästöllisesti sekä työturvallisuuden kannalta. Palokoirien avulla pystytään mahdollisesti puolittamaan ihmisten altistumisaika palopaikoilla. Palokoirat tuovat myös mahdollisia kustannussäästöjä. Palokoiran käyttö vähentää teknisten tutkijoiden laboratorioon lähetettäviä näytemääriä, koska koiran hajuaistin avulla pystytään määrittämään tarkasti näytteenottoaika. Palokoirien avulla pystytään suorittamaan myös poissulkevaa etsintää, jolloin voidaan todeta, että paikalta ei koiran avulla löydy rikokseen viittaavia tekijöitä / jälkiä.

Kokonaisuuden hahmottaminen on myös iso osa palokoirien etsintätyötä. Palokoirien käyttömahdollisuudet ovat yhtä laajoja, kuin rikoksentehtäjän mielikuvitus. Palokoiria voidaan käyttää myös kotietsintätyyppisesti paikasta riippumatta. Myös rikoksentehtäjän kulkureitit, käyttämät vaatteet ja ajoneuvot voivat olla etsinnän kohteina. Työtehtävien kautta on todennettu, että esimerkiksi maastoetsinnöissä, joissa on käytetty toisten erikoisetsintälajien koiria ympäristön tutkimisessa, olisi jäänyt tutkiminnan kannalta oleellisia seikkoja selvittämättä ilman paikalle kutsuttua palokoiraa. Muiden erikoisetsintälajien koirat eivät välttämättä reagoi millään tavalla palavien nesteiden hajuun.

Koska palopaikat ovat ympäristöltään erittäin vaativia, on ihmisten liikkuminen niissä yleensä rajattua. Koira pääsee kokonsa turvin liikkumaan palopaikoilla paikkoihin, joihin ihminen ei välttämättä pääse, ja paikka olisi muutoin jäänyt tutkimatta. Tällaisilla seikoilla on oleellinen merkitys palonsyyn selvittämisessä. Palokoirilla voidaan suorittaa palopaikoilla myös niin sanottua kerroksittaista etsintää. Kerroksittainen etsintä tarkoittaa, että koirien avulla etsitään palokuorman seasta palavien nesteiden jäämiä raivaustyön eri vaiheissa. Ilman koiraa tämän tyyppinen etsintä olisi tarkkuuden puutteissa erittäin rajattua. Siihen saakka, kun palopaikka on ihmisten toimesta raivattu, voidaan koiraa käyttää jokaisessa erillisessä vaiheessa. Palokoirien käytöllä on myös erittäin suuri hyöty laajoilla

paloalueilla tai paloissa, joissa on silmämääräisesti vaikea paikallistaa palon syttymiskohtaa. Pahoin palaneet talot, tai tehdaskiinteistöt ovat tästä hyvä esimerkki.

5.2 Koulutuksen linjakkuus

Palokoirakoulutusta toteutetaan osaamisperusteisesti ja koulutuksen pääpaino on opiskelijassa, hänen oppimistyössään sekä osaamisen kehittämisessä. Opiskelijan ollessa opetuksen keskipisteenä on tärkeää opiskelijan aktivointi, hänen oman tekemisen osuus opiskelussa sekä uuden tiedon rakentaminen. Opiskelijoilla on entuudestaan aiemman koirankoulutustaustan mukanaan tuoma tietämys, mistä vuoropuhelun kautta lähdetään rakentamaan uutta tietoisuutta opetettavan kokonaisuuden ympärille. Opiskelijan ollessa opetukseen osallistuva yksilö, tulee miettiä, kuinka opiskelija parhaiten sitoutetaan ja motivoidaan uuden tiedon oppimiseen. Kun tarkastellaan opitun opetuksen pysyvyyttä Bethel / Maine-mallin mukaisesti, rakentuu suurin osa palokoiranohjaajien opetuksesta tekemällä oppimisen ympärille. Mallin mukaisesti tekemällä opitun pysyvyys on 75%. Opetuksen loppuvaiheessa oppilaat sitoutetaan tekemään ja opettamaan toisilleen kaksi harjoitusta, jolloin pysyvyys on korkeimmillaan, eli 90%. Alkuvaiheen opetuksessa on luentoja sekä audiovisuaalista opetusta, jolloin pysyvyys on alhainen. Luennoissa 5% ja audiovisuaalisena 20%. Lisäksi käytännön opetustilanteet sisältävät jatkuvaa keskustelua, joten oppimisen pysyvyys on hyvää keskitasoa - 50%. Pienet ryhmäkoot mahdollistavat intensiivisen opettamisen, jolloin oppilas ei pääse vuorovaikutusta piiloon ja joutuu tahtomattaankin osallistumaan opetukseen. Nykyinen käytäntö oppimisen suhteen on palokoiranopetuksessa ideaalinen. Linjakkaalla kouluttamisella tuetaan opiskelijan tiedon rakentamisen prosessia, ja kun saadaan rakennettua linjakas hyvä kokonaisuus, tuetaan sillä opiskelijan oppimista parhaalla mahdollisella tavalla sekä sitoutetaan oppija aktiiviseen tiedon rakentamiseen. (TUNI 2020.)

Linjakkaassa koulutuksessa huomioidaan opiskelijan osaamistarpeet sekä niistä muodostetut osaamistavoitteet. Opetuksessa on huomioitu hyödynnettävät opetus- ja oppimismenetelmät sekä erilaiset opetusta tukevat aktiviteetit. Osaamisen arviointimenetelmät ja -kriteerit ovat myös linjakkaan koulutuksen keskiössä. Opiskeluilmapiirin roolia ei tule myöskään väheksyä, koska sen rooli on merkittävä. Hyvä opiskeluilmapiiri tukee opiskelijan psykologista turvallisuutta, joka on kaiken oppimisen edellytys. Hyvästä ilmapiiristä rakentuu myös opiskelijan ja opettajan välinen luottamussuhde. Osaamistavoitteiden, arvioinnin, aktiviteettien ja opiskeluilmapiirin yhteisvaikutuksesta rakentuu opiskelijalle kokonaisuus, jossa opiskelijan on helppo ohjata ja rakentaa omaa oppimistaan sekä saavuttaa asetetut osaamistavoitteet. (TUNI 2020.) Palokoiranopetuksen kokonaisuus, oppiminen ja osaaminen rakentuvat loogisena jatkumona koko opetuksen ajan, luoden hyvän alustan oppimiselle. Opetussuunnitelmatyössä on huomioitu yhteinen suunnittelu Poliisikoiralaitoksen muiden opettajien kanssa. Opiskelijoiden näkemyksillä on myös vaikutus opetussuunnitelmatyöhön, jotta

lopputuloksesta saadaan mahdollisimman toimiva ja opetussuunnitelman sisältö vastaa käytännön tarpeita. Yhteissuunnittelulla varmistetaan, että opinnoissa ei ole päällekkäisyyksiä.

6 TYÖTURVALLISUUSNÄKÖKULMA

Poliisihallituksen 15.01.2018 antamassa ohjeessa: ID-17237200 POL-201-5503 määritellään, että poliisilaitosten tehtäviin kuuluu huolehtia, että sen henkilöstöön kuuluu tarpeellinen määrä poliisimiehiä, jotka ovat perehtyneet palonsyyn selvittämiseksi tehtäviä tutkintatoimia varten. Tähän erityisosaamista vaativaan henkilöstökokonaisuuteen kuuluvat myös palokoiranohjaajat koirineen.

Poliisihallituksen ohjeessa tuodaan esille, että palopaikkojen aiheuttamat työturvallisuusriskit tulee ottaa huomioon kaikkien palopaikalla työskentelemään joutuvien sekä palopaikalla käytettyjä varusteita ja palopaikalta taltioituja näytteitä käsittelevien henkilöiden kohdalla. Tässä kohdassa tulee huomioida palokoiranohjaajien sekä palokoirien konkreettinen altistuminen palopaikkojen aiheuttamille kaasu- ja hiukkasmaisille epäpuhtauksille, joista yhtenä vaarallisimmista mainittakoon syöpävaaralliset PAH-yhdisteet (polysykliset aromaattiset hiilivedyt). Mitä kauemmin tulipalosta on kulunut, sitä todennäköisemmin ilmassa esiintyvät epäpuhtaudet ovat hiukkasmaisia. Palamisessa syntyy pienhiukkasia, jotka leijuvat ilmassa kauan ja altistavat pitkään. Kun palosta on kulunut vuorokausia, hiukkasmaisia ja nestemäisiä epäpuhtauksia löytyy todennäköisemmin vahinkokohteen pinnoilta, rakenteista ja irtaimistosta kuin ilmasta. Palokohteissa suoritettavat etsinnät palokoirien avulla nostavat hiukkasmaiset epäpuhtaudet ilmaan ja altistavat ohjaajan ja koiran epäpuhtauksille.

Suuren turvallisuusriskin palokoiranohjaajille synnyttävät myös mahdollinen rakenteiden sortumisvaara, liukastumis-, kaatumis- ja putoamisvaara sekä vahingoittuneista sähkölaitteista aiheutuva sähköiskun vaara. Lisäksi kohteessa voi olla vaarallisista aineista aiheutuva vaara sekä koneista ja laitteista aiheutuva vaara. Mikäli kohteessa on kuolleita ihmisiä, tai eläimiä, voi tutkintaan liittyä tartuntatautivaara.

Poliisihallituksen ohjeessa ID-17237200 POL-201-5503 määritellään, että työnantaja on velvollinen hankkimaan työntekijälle asianmukaiset välineet työturvallisuusuhkien torjumiseksi ja, että esimiehen on valvottava niiden käyttöä. Työntekijä on myös velvollinen käyttämään määrättyjä suojavälineitä. Työntekijän tulee ilmoittaa välineissä havaituista puutteista työnantajalle. Altistumista palopaikan PAH-yhdisteille voidaan oleellisesti vähentää niin koiran, kuin ohjaajan osalta asianmukaisella suojautumisella.

Palokoiranhajaajat kuuluvat ASA-rekisteriin. ASA-rekisteri on syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteri. ASA-rekisteri perustuu lakiin (452/2020) ja on työterveyslaitoksen ylläpitämä.

Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta (716/2000) sekä laki syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä (452/2020) velvoittavat työnantajan ilmoittamaan työssään kyseisille aineille altistuvat työntekijät ASA-rekisteriin. Jotta henkilö pääsee ASA-rekisteriin, pitää hänen altistua työssään syöpävarallisille aineille merkittävästi, tai muutoin altistua kyseisille aineille vähintään 20 päivää vuodessa. Yhdeksi työpäiväksi luetaan vähintään kahden tunnin altistuminen. Palokoiranhajaajien altistumisaika vuositasolla ylittää edellä mainitut vaatimukset, mukaan luettuna työtehtävät sekä harjoittelun. Palokoiranhajaajat saattavat altistua työssään sekä harjoittelemisen aikana polysyklisille aromaattisille hiilivedyille (PAH-yhdisteet), bentseeneille sekä asbestikuiduille ja formaldehydille. ASA-rekisteriin kuulumisen ja siihen liittyvät terveystarkastukset mahdollistavat riittävät ennaltaehkäisevät työturvallisuustoimet, jotta altistumisten vaikutukset olisivat minimaalisia.

Palopaikalla käytetyt asusteet ja varusteet tulisi riisua välittömästi tehtävän jälkeen. Tehtävällä käytetyt varusteet pakataan esimerkiksi jätessäkkeihin niin, ettei niihin mahdollisesti kontaminoituneet epäpuhtaat hiukkaset pääse leviämään ympäristöön tai kuljetusvälineeseen. Tehtävällä käytetyt asusteet tulee pyrkiä aina pesemään tehtävän jälkeen. Tehtävällä käytetyt varusteet ja koira tulisi mahdollisuuksien mukaan kuljettaa aina eri tilassa kuin ihmiset. Myös koiran varusteet on hyvä laittaa erilliseen jätessäkkiin, jossa ne kuljetetaan pesupaikalle. Palokoiran kuljetus on tehtävien jälkeen haasteellista ja se suositellaan tehtäväksi mielellään eri tilassa kuin ihmisten kuljetus. Koiran pesupaikka pitää myös puhdistaa eläimen pesun jälkeen. Eläintä, varusteita sekä kuljetusvälinettä pestäessä on hyvä käyttää suoja-asua ja hengitysmaskia, jotta hiukkasten kulkeutuminen ihmiseen olisi mahdollisimman vähäistä. Tällä hetkellä valtakunnassa ei ole olemassa yhtenäistä käytäntöä tai ohjeistusta palokoirien kuljettamisen osalta. Asia on vireillä Poliisihallituksessa.

Työterveyslaitoksen ja Poliisikoiralaitoksen vuonna 2014 tekemässä analyysitutkimuksessa todettiin, että mikäli koira suojataan ja pestään huolellisesti on PAH-yhdisteiden kulkeutuminen ihmiseen vähäistä. Tutkimuksessa otettiin koiran karvoista lukuisia materiaalinäytteitä, jotka analysoitiin. Materiaalinäytteiden ottamiskohdat olivat tassujen anturan välikarvoja, hännän karvoja, takajalkojen alaosan karvoja sekä vatsasta otettuja karvoja. Analysointimenetelmällä mitattiin 16 PAH-yhdisteen pitoisuudet materiaalinäytteestä. Näytteet uutettiin dikloorimetaanilla ja analysoitiin kaasukromatografi-massaspektrometri-laitteistolla. Yksittäisen PAH-yhdisteen määrittämisraja oli tutkimuksessa 0,05-0,1 mg/kg.

Tutkimuksen ensimmäinen niin sanottu puhdasnäyte (CK14-01376-1) otettiin 23.3.2014. Kyseinen näyte otettiin ennen palokoiratehtäviä ja koiran edellisestä palokoiratehtävästä oli kulunut aikaa noin kuukausi. Varsinainen karvanäyte (CK14-01725-1) otettiin 17.4.2014 palokoiratehtävien jälkeen. Kyseisellä palokoiralla oli 24.3.2014 - 17.4.2014 välisenä aikana ollut yhteensä viisi palokoiratehtävää. Näistä tehtävistä yksi oli kerrostalopalo, kolme omakotitalopaloa ja yksi rivitalopalo. Kaikkien tehtävien jälkeen koira oli pesty ilman pesuaineita. Yhdelläkään tehtävistä koiralla ei käytetty suoja-asua tai tassusuoja. Rivitalopalossa palotapahtuman kulku oli ollut räjähdysenomaista. Palavien nesteiden etsintä palokoiralla oli suoritettu noin vuorokausi palon jälkeen. Laboratorioon lähetetyt näytteet olivat otettu samoista paikoista kuin aikaisemmat näytteet, eli niin sanotut puhdasnäytteet. Koira oli vesipesty noin kaksi tuntia paloetsinnän jälkeen ja karvanäyte oli otettu noin kuusi tuntia viimeisen tehtävän, eli rivitalopalon loppumisesta.

Lopullisessa analyysituloksessa, puhdasnäytteen (CK14-01376-1) osalta todettiin, että kaikkien yhdisteiden mittausarvot olivat alle määrittämissä raja-arvoissa. Varsinaisessa palokoiratehtävien jälkeen otetussa näytteessä (CK14-01725-1) todettiin, että viidentoista yhdisteen mittausarvo oli alle 0,02 mg/kg. Vain bentso(a)pyreenin mittausarvo oli noussut 0,04 mg/kg. Tämänkin yhdisteen mittausarvo jäi silti alle yksittäisen PAH-yhdisteen määrittämissä raja-arvoissa, joka oli 0,05-0,1 mg/kg. Kyseinen analyysitutkimus tehtiin yhteistyöhankkeena Työterveyslaitoksen Topeliuksenkadun laboratoriossa Helsingissä vuonna 2014. Analyysivastauksen ovat allekirjoittaneet kemisti Urve Jakobson ja laboratorioanalyytikko Outi Kammonen. (Kammonen & Jakobson 2014.)

Työturvallisuuden korostaminen ja esilletuonti palokoiratoiminnoissa on keskeistä, eikä työtehtävien hoitamista suvaita puutteellisella suojautumisella. Opetuksessa työturvallisuusnäkökulmien esilletuonti luo palokoiranohjaajille työskentelykulttuurin, jossa kaikki työturvallisuuteen liittyvät seikat on huomioitu aikaisessa vaiheessa, ennen varsinaisen työn tekemisen aloittamista.

7 LAINSÄÄDÄNTÖ

Poliisin on toimitettava poliisilain (872/2011) 6 luvun 1§ mukainen poliisitutkinta palonsyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joissa seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko, tai huomattava omaisuusvahinko. (30.12.2013/1171). Kun poliisi selvittää ja tutkii palonsyytä, on poliisitutkinta silloin esitutkintalain mukaista tutkintaa tai poliisilain mukaista tutkintaa. Esitutkintalain 805/2011 mukaan silloin, kun on syytä epäillä rikosta, esitutkintalaki velvoittaa poliisia selvittämään laissa määritetyt seikat, jotka koskevat palonsyöntutkintaa. Poliisilaki 872/2011 määrittää 6 luvun 1§ mukaisesti, mikäli tarpeellista, on poliisi velvollinen selvittämään palonsyöntutkintaa muunkin seikan, kuin rikoksen toteamiseksi.

Pelastuslaitoksen tehtävä on suorittaa **palontutkinta**, kun poliisin tehtävä on **palonsyyn** tutkinta. Pelastuslain 41§ mukaan, palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Pelastuslaitoksen palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvitysten laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus. (Pelastuslaki 41§.) Mikäli pelastuslaitoksella on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, on pelastusviranomaisen ilmoitettava asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja työturvallisuusrikkomuksista. (Pelastuslaki 41§.)

8 AIKUISEN OPPIMISEN ERITYISPIIRTEET

Mikä on opettajan työn merkitys, kun puhutaan aikuisten opettamisesta suhteessa aikuisten oppilaiden itseohjautuvuuteen? Onko pyrkimyksenä vahvistaa alusta asti aikuisten opiskelijoiden itseohjautuvuutta ja jättää varsinaisen opettajan perinteinen rooli vähemmälle, vai onko tarkoituksena toteuttaa opetus opettajalähtöisesti, hyödyntämättä aikuisten oma-aloitteisuutta? Uskon, että ihaneratkaisu edellä mainittuihin kysymyksiin on perinteisen opettajan roolin kautta vahvistettu malli, jossa aikuista opiskelijaa kannustetaan oman aktiivisen toiminnan ja oma-aloitteisuuden kautta siirtymään kohti itseohjautuvaa opiskelumallia, jossa opettajalla on loppuun asti kuitenkin selkeä rooli. Aikuisten oppiminen on erilaista kuin lasten ja se pohjautuu elettyyn elämään, sen tuomaan kokemukseen ja aiemmin opittuihin asioihin. Aikuinen myös suhteuttaa, punnitsee ja hyödyntää oppimansa vanhan, jo opitun tiedon kautta. (Paane-Tiainen 2000, 15, 22.) Aikuisten jo opittuja asioita on kuitenkin haastava muuttaa ja aikuisten oppimisen yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi muodostuukin ihmisen oma suhtautuminen tulevaan muutokseen. (Rauste-von Wright 2003, 78, 79.)

Nykyajan aikuisopiskelulle on tunnuksenomaista opintojen monimuotoisuus ja itseohjautuvuus. Ongelmana aikuisten opiskelun suhteen nähdään usein, sitoutuuko aikuinen opiskelija tarpeeksi lähiopetukseen ja suorittamaan vaaditut tehtävät niille varatussa, rajatussa ajassa. Opettaja joutuu usein aikuisopetuksessa pohtimaan jo edellisessä kappaleessa mainittua ongelmaa itseohjautuvuuden määrästä. Kuinka paljon todellisuudessa on tarpeen ohjata ja ulkoisesti valvoa opiskelijoiden suorituksia. Opiskelijoiden mielestä on mukavaa, että opintojen suorittamisessa saa vapauksia, mutta perinteiseen ohjaamiseen ja asioiden eteenpäin viemiseksi aikuinen opiskelija tarvitsee kuitenkin eteenpäin työntäjää. Tasapaino opetuksessa on hyvä säilyttää monessakin suhteessa. (Vaherva 2002, 267.)

Yhtenä tärkeänä pohdintana aikuisopiskelun ja oppimisen suhteen voidaan pitää kysymystä, kuinka motivoida ja ylläpitää aikuisen opiskelijan itseään kehittävää toimintaa. Tätä opinnäytetyötä käsittelevä opiskelu on työnantajan kustantamaa ja työajalla tapahtuvaa. Rahan tai ajan puute ei selitä mahdollisia motivaatiopuutoksia, mutta asia tulee kuitenkin käsitellä osana aikuisopiskelua. Vapaaehtoisuudella ja sillä perusolettamuksella, että aikuinen ihminen on hakeutunut opetukseen omasta tahdostaan, on omat haasteensa. Vapaaehtoisuudella ja opintojen pitkällä jaksottamisella on usein haasteena opiskelun epäsäännöllisyys, mikä saattaa näkyä siinä, että opiskelija näkee opetuksen tason alhaisena. Aikuisopiskelua on joskus moitittu pintapuolisuudesta ja helppouden palvonnasta. (Vaherva 2002, 266.)

Aikuisten oppimisessa työskentelytapojen muutos eli poisoppiminen muodostaa merkittävän osan työssäoppimisesta (Paane-Tiainen 2000, 16). Työskentelytapojen muutos näkyy usein konkreettisesti Poliisikoiralaitoksen opetustilanteissa. On usein pohdittu toisten opettajien kesken sitä, että

paras lähtökohta kursseille tulijoille ei suinkaan ole se, että henkilöllä on jo entuudestaan tausta opetettavaan asiaan, vaan se, että henkilö aloittaa opetuksen niin sanotusti puhtaalta pöydältä. Useasti vanhojen, jo opittujen mallien muuttaminen ja suhteuttaminen opetettavaan uuteen asiayhteyteen on haastavaa, vaikka asiat perustellaankin hyvin. Vanhan opitun poisoppimiseen vaikuttaa usein asenteet ja avarakatseisuuden puute. Eläinten kouluttamisen suhteen vallitsee useita eri koulutustapoja, jotka ohjaavat ihmisten ajatuksia. Lisäksi sen seikan ymmärtäminen, että opetettavassa lopputuloksessa haetaan työskentelymalleja, mitkä toimivat vain työkäytössä, herättää keskustelua. Siksi on tärkeää, että opetukseen tuodaan oman asiantuntijuuden ja kokemuksen kautta käytännön näkökulma, mikä tukee uutta opetettavaa asiaa.

Asenne ja asennoituminen ovat aikuisopetuksen keskiössä, riippumatta opintojen sisällöstä tai tavoitteista. Aikuisopetuksen keskeisiä ajatuksia on myös se, kuinka opiskelija mieltää itsensä opiskelijana. Opiskelijan käsitys itsestä oppijana muotoutuu pitkälti aiemmista oppimiskokemuksista. Myös kielteiset kokemukset vaikuttavat aikuisen oppimiseen ja saattavat vaikuttaa negatiivisesti oppimisprosessiin. Aikuisilla negatiivinen suhtautuminen opiskeluun saattaa johtua aiemmista kielteisistä kokemuksista, tai ne saattavat johtua esimerkiksi opiskelijan iästä. Negatiiviset oppimiskokemukset pystytään aikuisilla usein muuttamaan positiivisiksi uusien onnistuneiden oppimiskokemusten kautta. Positiiviset oppimiskokemukset lisäävät yksilön itseluottamusta ja luovat uskoa tulevien haasteiden kohtaamiselle. (Paane-Tiainen 2000, 15,19, 24.)

Aikuisten oppimisessa on oleellista käsitellä myös motivaation osuutta oppimisprosessin toteutumisessa. Yhtä keskeisiä asioita kuin asenne, on opiskelijan oma motivoituminen opetettavaan asiakokonaisuuteen ja halu oppia uutta. Mitä enemmän opiskelijaa kiinnostaa opiskeltava aihe, sitä enemmän hän on halukas tekemään töitä opintojensa suhteen. Mikäli opiskelija ei koe opiskelemaansa asiaa mielekkääksi, ei hän ole halukas työskentelemään asia suhteen. (Paane-Tiainen 2000, 26.) Motivaatiosta puhuttaessa, voidaan sitä tarkastella sisäisen ja ulkoisen motivaation näkökulmista. Aikuisopetusta käsiteltäessä voidaan puhua pääsääntöisesti sisäisen motivaation merkityksestä. Toki ulkoisiakin motivaatiotekijöitä voi olla, mutta niiden osuus on vähäinen. Ulkoisen motivaation vaikuttimet ovat yksinomaan ulkoisia, esimerkiksi ympäristöstä johtuvia. Sisäisessä motivaatiossa vaikuttimet ovat sisäsyntyisiä ja niitä ohjaavat ihmisen omat tarpeet (Ruohotie 1998,38, 39). Aikuisopiskeluun vaikuttaa pääsääntöisesti ihmisen sisäinen motivaatio. Ihmiset alkavat opiskella niitä asioita, joita todellisuudessa haluavat ja positiivisen oppimisen kautta kokevat onnistumisen elämyksiä. Tällä tavoin opiskelu auttaa ihmisiä henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa. (Ruohotie 1998, 38,39.)

Aikuisten opettamisessa tulee myös huomioida opiskelijan oma aktiivisuus. On oleellista ymmärtää, että aikuisten opetustilanteessa oppiminen kytkeytyy oppijan kokonaistoimintaan ja parhaan oppimiskokemuksen tuottamiseksi tulee oppijan kokea oppimansa asiat omien tavoitteiden mukaisiksi.

Tavoitteellinen oppiminen tarkoittaa myös itsereflektiivisiä valmiuksia. Itsereflektio tarkoittaa tässä yhteydessä mallia, missä opiskelija tiedostaa oman toimintansa sekä tavoitteet. Jotta uutta näkökulmaa voidaan omaksua, pitää opiskelijan pystyä tarkastelemaan muun muassa omaa motivaatiotaan opiskelun suhteen. (Rauste-von Wright 2003, 78, 80.)

Ihminen, joka oppii, rakentaa jokaisessa elämänvaiheessa ja tilanteessa kuvaa maailmasta ja itsestään, kulloinkin käytettävissä olevin keinoin ja oman ymmärryksensä puitteissa. Oppiminen aikuisiässä ei ole aina riippuvainen rajoitetussa mielessä tulkitusta oppimisen taidoista, vaan siihen vaikuttavat myös tekijät, jotka luonnehtivat ihmisen persoonaa. Se, että ihminen arvostaa itseään oppijana, lisää hänen uskallustaan kokeilla kaikkea uutta ja lähteä haastamaan itseään. Haasteet tulee kohdata niin hyvässä, kuin pahassakin, välittämättä siitä, onko palaute oppimisen yhteydessä ollut negatiivista vai positiivista. Tällainen asennoituminen uuden oppimiseen, etenkin aikuisena, on edellytys sille, että ihminen pystyy omaksumaan omaa toimintaansa ohjaavan ajatuksen siitä, että hän itse on vastuussa oppimisesta. (Rauste-von Wright 2003, 80, 81.)

9 OPPIMISYMPÄRISTÖT

Oppiminen on aina sidoksissa siihen ympäristöön, missä oppimista tapahtuu. Oppimisympäristöjen erilaisuus, tilannesidonnaisuus sekä ihmisen ja ympäristön vuorovaikutuksen keskeinen rooli oppimisen yhteydessä johtaa usein erilaisiin ongelmiin, joten herää kysymys, minkälaisia oppimisympäristöjä pitäisi luoda, jotta oppiminen olisi optimaalista. Jos mietitään yleisellä tasolla otollisimpia oppimisympäristöjä, niin mieleen tulee ensimmäisenä turvallisuus ja turvallinen ympäristö. Mikäli oppimisympäristö on mahdollisimman turvallinen, on ihmisen aktiivitaso optimaalinen ja ihmisen edellytykset käyttää valikoivaa tarkkaavaisuuttaan parhaimmillaan. (Rauste-von Wright 2003, 62.) Turvallisuuden lisäksi optimaalinen oppimisympäristö muodostaa hyvántahtoisen ja jännittävän kentän, jotka antavat oppimiselle parhaat lähtökohdat. Näiden edellä mainittujen oppimisen ympäristöihin vaikuttavien seikkojen tulisi herättää oppijassa omakohtaisia kysymyksiä, jotka tukevat oppimismotivaatiota ja mahdollistavat hyvän alustan oppimiselle. Parhaan oppimisympäristön kautta, oppimistilanteen lähtökohdanna on se tieto ja osaaminen, joka oppijalla on jo hallussaan. (Rauste-von Wright 2003, 62.)

Oppimisympäristöt mielletään usein oppimistilanteiden ulkoisiksi ehdoiksi, jotka määrittävät itse oppimista. Oppimisympäristöjen tarkastelu pelkästään ulkoisten piirteiden kautta antaa meille kuitenkin liian rajatun käsityksen aiheesta. Tämä seikka tulee esille, kun tarkastellaan oppimisympäristöjä avoimina sekä suljettuina. Kummallakin ajatuksella on useita eri näkemyksiä, jotka herättävät keskustelua ja mielipiteitä. Avoimella oppimisympäristöllä voidaan tarkoittaa arkkitehtuurisia näkökulmia liittyen opetustiloihin, mutta yhtä hyvin myös jatkuvuuden ja oppimisen eri muotojen hyödyntämistä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tämä tarkoittaa sitä, että oppimistilanteet, ympäristöt ja mallit elävät muutoksessa. Avoimessa oppimisympäristössä opetuksen lopullinen suunta tai "päämäärä" ei ole välittömästi määriteltävissä, vaikka yleistavoite olisikin varsin selkeä. Avoin oppimisympäristö antaa sijaa avoimuudelle prosessin joka vaiheessa. Avoimessa oppimisympäristössä pyritään jatkuvaan reflektointiin, jotta löydetään oppimisprosessia säätelevät ja siihen vaikuttavat tekijät. Tämä edellyttää sitä, että oppimisympäristöjen toimivuus on koko ajan siihen osallistuvien arvioinnin kohteena. (Rauste-von Wright 2003, 63.)

Avoimen oppimisympäristön vastakohta on suljettu oppimisympäristö, jossa on tarkkaan määritelty oppimisen etenemisen eri vaiheet sekä sisällölliset tulokset. Suljetussa oppimisympäristössä tavoitteiden määrittelystä vastaa pääasiassa opetuksen järjestäjä, eikä sisällöstä usein neuvotella muiden osallistujien kesken. Suljetussa oppimisympäristössä myös arviointi on yleensä kontrolloivaa ja kohdistuu varsinaisiin suorituksiin enemmän kuin itse oppimisprosessiin. Suljettu oppimisympäristö ei myöskään anna vapauksia tietyistä reunaehdoista, kuten ajasta tai paikasta, kun taas avoimessa oppimisympäristössä voidaan opintoja suorittaa missä halutaan. Vapaus opiskeluiden suorittami-

seen paikasta riippumatta, lisää luovuutta, mutta kysyy luottamusta. Oppimisympäristöjen toimintakulttuuri yleisesti on keskeinen oppimisen säätelijä ja toimintakulttuurin ilmapiiri vaikuttaa olennaisesti siihen, mitä on mahdollista oppia. Etenkin avoimessa oppimisympäristössä järjestäjän avoimuudella ja luottamuksella opiskelijoihin on keskeinen merkitys parhaan lopputuloksen saavuttamiseksi. Mikäli opettaja ei luota esimerkiksi etätyötä tekeviin opiskelijoihinsa, että he tekevät aktiivisesti työnsä, ei parhaaseen lopputulokseen koskaan päästä. Lopulliseen lopputulokseen toki vaikuttaa muitakin tekijöitä, kuin opettajan persoona ja sitä kautta luottamus opiskelijoihin, mutta tiivistettynä avoimessa ympäristössä toimimiseen parhaalla mahdollisella tavalla vaaditaan avoimuutta kaikilta osapuolilta. (Rauste-von Wright 2003, 63, 64, 65.)

Palokoirapetuksen oppimisympäristöt ovat monimuotoisia ja vaihtelevia. Osa opetuksesta tapahtuu perinteisesti luokassa sekä auditorioissa, mutta valtaosa varsinkin käytännön opetuksesta tapahtuu muuttuvassa ympäristössä. Osa teoriaopetuksestakin pidetään välillä käytännön tekemisen yhteydessä muuttuvissa ympäristöissä erilaisilla välineillä. Käytössä on kannettava videotykki, mikä mahdollistaa luennoinnin paikasta riippumatta. Tabletit sekä puhelimet mahdollistavat suoritusten taltioinnin sekä myöhemmän tarkastelun. Käytännön opetus tapahtuu oikeilla palopaikoilla, laboratoriomaisissa sisätiloissa, palamattomissa rakennuksissa, osittain palaneissa kohteissa, ajoneuvoissa sekä maasto-olosuhteissa. Pääsääntönä voitaisiin ajatella, että mitä ikinä työelämässä mahdollisesti tullaan kohtaamaan, tulisi olla ennalta harjoituksissa harjoiteltu. Varsinkin eläinten kanssa työskentely vaatii ponnisteluja olosuhteiden puitteissa, jotta eläimen toimintakyky ei olisi tositalanteissa millään tasolla puutteellinen. Näiden tosiasioiden valossa voidaan palokoirapetusta tarkastella pääsääntöisesti avoimen oppimisympäristön näkökulmasta.

10 YLEISIMMÄT OPPIMISKÄSITYKSET

Opettamisen ja oppimisen perustana on aina jonkinlainen käsitys siitä, millainen on oppimistapahtuman luonne. Opettamisen yhteydessä muodostuvien oppimiskäsitysten pohjana toimivat yleensä tottumukset, asenteet ja erilaiset arvot, jotka lopulta yhdistyvät olettamuksiin siitä, mitä opiskelijan päässä tapahtuu varsinaisen oppimisprosessin aikana. Tähän peilaten ihmisten oppimiskäsityksiin vaikuttavat monet eri tekijät. Oletamus siitä, että eri oppimiskäsitykset kietoutuvat toisiinsa on oikea, koska vaikutukset ja tiedon sisäistäminen ovat yksilöllisiä ominaisuuksia. Oppimiskäsityksiin voivat vaikuttaa muun muassa yleiset käsitykset inhimillisestä tiedosta, yhteiskunnalliset tekijät ja normit sekä yleiset odotukset, joita yhteiskunta on opetukselle ja koulutukselle asettanut. (Raustevon Wright 2003, 139, 140.) Yleisimpinä oppimiskäsityksinä voidaan pitää behaviorismia, kognitiivista, humanistista, konstruktivistista sekä sosiaalisen konstruktivismin oppimiskäsitystä.

10.1 Behaviorismi

Alkujaan behaviorismissa pyrittiin puhtaasti luonnontieteelliseen käyttäytymisen tutkimukseen. Behaviorismille on ominaista koulutusoptimismi, minkä mukaan lähes kaikkea voidaan opettaa, kunhan löydetään oikeat ja eksaktit menetelmät. Behaviorismin perushyveinä voidaan pitää yksinkertaisuutta ja selkeyttä, jotka yhdistyvät vanhaan opettamisen perinteeseen. Behaviorismin yhtenä periaatteena on objektiivisuutta korostava ulkoisen käyttäytymisen tutkiminen. (Raustevon Wright 2003, 148, 149.) Tämän oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on ulkoisesti säädeltävää käyttäytymisen muuttumista sekä uusien ärsykkeiden muodostumista. (Tynjälä 2002, 30.)

10.2 Kognitiivinen oppimiskäsitys

1950-luvulla oppimisen tutkimuksessa nousi esille uusia suuntauksia, jotka olivat behaviorismia vastaan ja korostivat oppijan kognitiivisen prosessin tutkimisen merkitystä, kun behaviorismi keskityi vain ulkoisesti havaittavaa käytökseen. Kognitiivisen näkemyksen mukaan oppija katsotaan informaation prosessoijaksi lähes samaan tapaan, kuin esimerkiksi tietokone. Oppimistapahtumassa saatava informaatio ajetaan ihmisen muistiin, prosessoidaan ja varastoidaan. Kognitiivisessa oppimiskäsityksessä ihmisen oppimat asiat käsitellään jo olemassa olevan tiedon kautta, ja mahdollinen tiedon ristiriita aiemman kanssa käsitellään ymmärrettävään muotoon. (Tynjälä 2002, 31, 32.)

10.3 Humanistinen oppimiskäsitys

Humanistinen oppimiskäsitys korostaa oppimiskokemusten reflektointia sekä itseohjautuvuuden kasvamista. Reflektio, itseohjautuvuus, ihmisen persoonallisuuden kasvu, kokemuksellinen oppimis pohja sekä elinikäinen oppimisprosessi ovat humanistisuuden keskiössä. Humanistisen oppimiskäsityksen mukaan varsinaista oppimisprosessia ei tarvitse suunnitella etukäteen valmiiksi. Humanistisen käsityksen tavoitteena on korostaa tietoisien itsesäätelyn avulla tapahtuvaa yksilöllisyyden toteutumista. Humanistisessa oppimiskäsityksessä korostuu oppijan oman toiminnan keskeinen rooli ja opettaja on ennemminkin suunnan näyttäjä kuin oppimistilanteen johtaja. (Rauste-von Wright 2003, 198, 199, 200.)

10.4 Konstruktivismi

Konstruktivismiin oppimiskäsitys poikkeaa aiemmista käsityksistä ja on historialtaan nuorempaa kuin edelliset. Konstruktivistisen suuntautumisen kehitys alkoi 1960-luvun kognitiivisen psykologian läpimurron jälkeen. Konstruktivismi nosti alkujaan esille kysymyksen siitä, millä ehdoin ihmisen on mahdollista oppia oppimaan ja uusiutumaan koko elämänsä ajan. Kun yksittäisten tietojen ja taitojen erillinen opettaminen ja oppimisen kontrolli menettävät keskeisen roolinsa, esille nousevat oppimisen taitojen opettamisen ehdot. Opetustilanteissa nousee keskeiseksi kehittymistä edistävän oppimisympäristön luominen. (Rauste-von Wright 2003, 200, 201.) Konstruktivismi ei ole yhtenäinen teoria, vaan se rakentuu useista eri lähteistä. Konstruktivismi itsessään ei ole oppimisteoria, vaan se on tiedon olemusta käsittelevä ajatelma, mikä on levinnyt laajalle yhteiskuntatieteisiin. Yhteinen näkemys konstruktivismille on se, mitä kutsumme tiedoksi, ei koskaan voi olla tietäjästä riippumaton objektiivista heijastumaa maailmasta, vaan se on aina yksilön itsensä rakentamaa. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen ei ole tiedon passiivista vastaanottamista vaan oppijan aktiivista kognitiivista toimintaa. (Tynjälä 2002, 37, 38.)

10.5 Sosiaalinen konstruktivismi

Sosiaalisen konstruktivismiin edustajat painottavat tiedon sosiaalista konstruktointia ja ovat eritoten kiinnostuneita oppimisen sosiaalisista, vuorovaikutuksellisista ja yhteistoiminnallisista prosesseista. Sosiaalinen konstruktivismi pyrkii sisällyttämään sekä yksilöllisen että sosiaalisen näkökulman oppimistietoihinsa. Sosiokulttuuristen teorioiden keskeinen ajatus on, että tiedonmuodostus ja oppiminen ovat alkujaan sosiaalisia ilmiöitä eikä niitä voida tarkastella irrallaan sosiaalisesta, kulttuurisesta ja historiallisesta kehiksestään. (Tynjälä 2002, 39, 44.)

11 MILLAINEN ON HYVÄ OPPIMATERIAALI

Hyvän oppimateriaalin tulee olla pedagogisesti laadukasta, jotta se soveltuu opetus- ja opiskelukäyttöön. Opetushallituksen E-oppimateriaalin laatukriteereissä mainitaan, että laadukkaalla oppimateriaalilla tarkoitetaan nimenomaan materiaalia, mikä tukee oppimista ja tarjoaa työhön pedagogista lisäarvoa. Pedagogisella lisäarvolla tarkoitetaan, että materiaalin tuottamisessa on otettu huomioon nykyaikaiset ja uudet tiedon käytön ja kehittämisen keinot. Oppimateriaalin tulee rakentua uusimpien tutkimuksien varaan ja tukea opettajaa kehittämään omaa opetustaan. Hyvä oppimateriaali on myös käyttäjäkohtaista, koska osaaminen uusimpien järjestelmien suhteen on vaihtelevaa. Tämän vuoksi tarvitaan pedagogisesti eri tavalla rakennettuja oppimateriaaleja. Yhteisenä ajatuksena laadukkaasta oppimateriaalista on kuitenkin se, että materiaali tukee oppijan tietoista ajattelua sekä hänen aktiivista toimintaansa. (Opetushallitus 2021.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on toimia opetuksen välineenä, mutta yhtä lailla olla opiskelijoiden sekä valmiiden palokoiranohjaajien käytössä. Pedagogisesti laadukas oppimateriaali tarkoittaa sitä, että kaikki pystyvät sitä käyttämään. Tämän vuoksi on tärkeää, että produkti on kasattu loogiseen järjestykseen opetuskokonaisuus huomioiden. Produktissa pyritään havainnoimaan koulutuksen teemoja ja käymään läpi, kuinka ne koirille koulutetaan. Joissakin osioissa on huomioitu kirjallisen havainnoinnin jälkeen videosesitys, missä konkreettisesti näytetään, kuinka harjoitus tehdään. Produktin rakenteessa on pyritty huomioimaan E-oppimateriaalin mukaiset työtavat, käytännöt sekä menetelmät, jotka mahdollistavat oppimisen ja opettamisen korkean laadun. Hyvä oppimateriaali muuntautuu käyttäjän tarpeisiin ja sieltä on helppo löytää kulloinkin tarvittavat opetettavat asiat. Esteettömyys on myös huomioitu produktin laatimisessa. Selkeys alusta loppuun tukee esteettömän materiaalin vaatimuksia. Oppimisympäristöjen vaihtuessa helppolukuisuus ja loogisuus nousevatkin omaan arvoonsa. Produktissa on huomioitu myös myöhempi käyttö esimerkiksi luentokäytössä valmiiden ohjaajien kesken. Osaa produktista voi käyttää runkona omissa luentoesityksissä, tai produktista voidaan kasata pienempiä kokonaisuuksia eri kohderyhmiä huomioiden.

Produktiin on lisätty videoita tuomaan opetettaville osa-alueille lisäarvoa. Etenkin eläimen kanssa työskentely kysyy ihmiseltä tiettyjen toimintojen suhteen oikea-aikaisuutta, jota videoiden välityksellä yritetään korostaa. Kun asiakokonaisuus on käsitelty kirjallisessa muodossa, näytetään oppilaalle video, jossa näytetään kohta kohdalta mitä tulee tehdä. Videota voidaan käyttää myös esitetyt ja opetetun asian jaksottamiseen. Matleena Laakson YouTube opetusvideolla - Ohjeita ja sovellusvinkkejä videoiden tekijälle käsitellään teemaa, millainen on hyvä opetusvideo. Laakson videolla pääteemoiksi nousevat selkeys ja innostavuus. Videoiden tekijän pitää päästää oma innostuvuus valloilleen ja luoda selkeä video, mikä keskittyy oleelliseen eikä sisällä turhia asioita. Matleena Laakso korostaa työssään, että tehdyissä videoissa sisältö on se tärkein tekijä ja teema mää-

rittää tehdyn videon pituutta. Maksimipituudeksi videoille onkin määritetty kuusi minuuttia. Videoiden tekemisessä tulee huomioida myös visuaalinen ilme, mutta se ei saa viedä sisällöltä huomiota. Tämän produktin videot ovat kestoltaan lyhyitä ja asiakeskeisiä. Niissä ei ole selostettu mitä tehdään, koska videoilla halutaan kuulla myös ohjaajan toimia ja reagoitteja koiran toimintaan.

11.1 Oppimateriaalin saavutettavuus

Saavutettavuuden perusajatuksena on, että verkossa olevia sisältöjä pystyttäisiin käyttämään, riippumatta lukijan rajoitteista sisältöä tutkiessaan. Saavutettavuudella luodaan kaikille ihmisille yhdenvertaiset mahdollisuudet verkkoympäristöissä oppimiseen. Erilaisuuden ja ihmisten moninaisuuden huomioinnottaminen on keskeinen tekijä toimivan sisällön tuottamisessa. Silloin, kun oppimateriaalin hyvästä saavutettavuudesta on huolehdittu, on materiaali mahdollisimman monen ihmisen käytössä. Tässä opinnäytetyössä saavutettavuusohjeet on huomioitu monipuolisesti. Opinnäytetyön rakenne on selkeä ja johdonmukainen. Kaikki otsikot ovat sisältöä kuvaavia ja nimetty siten, että niistä saa välittömän käsityksen, mitä sisältö on. Lisäksi otsikoiden ja varsinaisen tekstin värin ja taustan välillä on riittävän suuri kontrastisuhde. Tässä opinnäytetyössä on huomioitu myös käytännön työskentely teknologian ja kehityksen muuttuvassa maailmassa. Palokoirapetuksen oppimisympäristöt ovat muuttuvia, eikä produktin esittäminen aina onnistu perinteisin menetelmin esimerkiksi kannettavalla tietokoneella. Saavutettavuus on huomioitu siten, että tuotosta voidaan esittää ja hyödyntää kaikilla mahdollisilla laitteilla selkeytensä vuoksi. Oppimisympäristöstä riippumatta produktia voidaan tarkastella vaivattomasti tableteilla tai älypuhelimella. (Yläne 2020.)

Selkeästi jäsenneilyn materiaalin tulee olla ymmärrettävää, jotta sitä on helppo seurata. Selkeä rakenne tarkoittaa tietynlaista yksinkertaisuutta, sitä rytmittäviä kappalejakoja sekä otsikointia. Produktissa mukana olevat kuvat ja muu visuaalisuus tukevat sisältöä. Ajatus siitä, että produktia tullaan hyödyntämään monien eri tahojen toimesta, jotka eivät ole työtä laatineet, on huomioitu siten, että tuotosta hyödyntävä käyttäjä löytää mahdollisimman helposti etsimänsä materiaalin huolellisen jäsentelyn ansiosta. Saavutettavuuden kannalta kyse ei ole pelkästä selkeydestä ja visuaalisesti toimivasta kokonaisuudesta, vaan loogisesti etenevästä työstä, joka on laadittu koko käyttäjäkunta huomioiden. (Kirsi 2020.)

Tekstiä elävöittävät kuvat tukevat kokonaisuutta ja alustavat lukijan tulevaa sisältöä varten. Tuotokseen liittyvät kuvat piristävät tekstiä ja helpottavat sen ymmärtämistä. Hyvät kuvat ikään kuin kalibroivat lukijan tulevaan tekstiin. Kuvat olisi syytä valita aina niin, että ne tukevat sisältöä. Lisäksi opinnäytetyössä käytettävät videot on otsikoitu mahdollisimman paljon sisältöä kuvaaviksi. Lukija tietää otsikoinnin perusteella, mitä esitettävä video tulee sisältämään. Kuvissa ja videoissa tulee aina miettiä tarkasti, mikä niiden rooli työssä on. Keskeistä on myös ajatella yksinkertaisesti, ketkä

ovat tuotoksen kohdehenkilöitä. Kuvia ja videoita ei tulisi koskaan tulkita, vaan niistä pitäisi ilmetä pääasiat. (Yläanne & Kirsi 2020.)

Produktin PowerPoint-esitys on luotu suullisen esityksen tueksi. Ennen kuin PowerPoint-esitys tuodaan verkkoon, tulee saavutettavuuden kannalta pohtia tiettyjä asioita. On pohdittava, onko tiedosto ollut osa esiintymistä tai puheenvuoroa. Toimiiko esitys itsenäisenä tiedostona, mikäli videot eivät toimikaan, ja kannattaako PowerPoint julkaista dokumenttina vai sopiiko pdf-muoto paremmin. PowerPointissa pätevät samat saavutettavuustekijät kuin muissakin asiakirjoissa. On otettava huomioon värikontrastit, selkeä kieli sekä oikea fonttikoko. Produktia esitettäessä tulee huomioida, kuinka diat nousevat esiin esittäjän puhuessa. Diojen sisällön on välityttävä niillekin, jotka eivät niitä näe. PowerPointin kanssa työskennellessä on otettava huomioon, onko tekemässä esitystä, tiedostoa vai kumpaakin. Jotta PowerPoint-esityksen rakenne olisi luotu oikein, on syytä varmistaa, että sisältö on saavutettavissa ja ymmärrettävissä myös niille, joilla mahdolliset rajoitteet vaikuttavat esityksen seuraamiseen. Saavutettavuusvaatimukset edellyttävät, että tekstien ja tekstiä esittävien kuvien ja niiden taustojen välillä on tarpeeksi suuri kontrasti. PowerPoint-tiedostolla tulee olla myös selkeä nimi. Hyvä nimi on yksinkertainen ja siitä ymmärtää, mistä esityksessä on kyse. Nimen merkitys korostuu varsinkin silloin, kun tiedostoa ladataan ulkopuolelta ja sitä käyttää henkilö, jolle sisältö ei ole entuudestaan tuttu. (Yläanne & Kirsi 2020.)

Tässä opinnäytetyössä on huomioitu saavutettavuuden ja esteettömyyden näkökulmat sekä erilaisten laitteiden asettamat vaatimukset. Saavutettavuuden ja esteettömyyden kenttä on nykyajan verkkomaailmassa laaja, ja tämän työn laatimisessa on huomioitu sen tulevat käyttäjät. Osittain salattu materiaali rajaa myös tämän opinnäytetyön käyttäjäkuntaa, saavutettavuus huomioiden. Opinnäytetyötä on tarkoitus käyttää verkossa, josta se on saatavilla sekä opetukseen, että valmiiden palokoiranohjaajien käyttöön. Saavutettavuus on huomioitu myös luentokäytössä, jossa esittäjät saattavat olla vähemmän perehtyneitä varsinaiseen substanssiin. Selkeällä työllä autetaan kaikkia työtä hyödyntäviä. Produkti on käytössä myös Moodlessa, eikä perinteistä paperitulostettakaan tule unohtaa. Muuttuvat ja haastavat oppimis- ja harjoitusympäristöt saattavat välillä estää nykyteknologian käytön, joten työn monipuolinen käyttö on lopulta käyttäjästä kiinni. Yhdenvertaisten palveluiden tuottaminen on nykypäivää ja korostuu tulevaisuudessa. Erilaisille käyttäjille tulee tarjota mahdollisuuksia käyttää kaikkia töitä yhdenvertaisesti rajoitteista huolimatta, ja saavutettavan, hyvän oppimateriaalin tulee edistää moninaista oppimista.

12 POHDINTA

Jouduin perehtymään opinnäytetyötä tehdessäni vielä syvemmin jokaiseen käsittelemääni asiakokonaisuuteen, mikä tuki ja lisäsi omaa oppimista palokoiratoiminnoista. Tämän opinnäytetyön tekemisestä on minulle hyötyä omassa opetustyössäni, vastatessani palokoiratoimintojen opettamisesta. Eri osa-alueiden tarkka läpikäynti vaikutti myös laadullisesti oppimateriaalin tuottamiseen. Perehtyminen tarkemmin muun muassa työturvallisuusnäkökulmiin ja lainsäädäntöön auttoi työn laatuvaatimuksien täyttymisessä. Lisäksi koin hyvänä, että työtä piti pohtia pedagogiikan monesta eri näkökulmasta ja samalla miettiä tämän työn sisäistämistä osana oppimisprosessia. Oppimiskäsitysten läpikäyminen ja niihin perehtyminen auttavat opetustyössä ja avaavat näkökulmia opiskelijan kautta. Mitään yksittäistä oppimiskäsitystä ei voi soveltaa ainoana palokoirapetuksessa, vaan kokonaisuus koostuu monesta. Oppimiskäsityksiä pohtiessa korostuu opiskelijan kokemuspohjan hyödyntäminen, reflektointi, vuorovaikutteisuus sekä itseohjautuvuuteen liittyvät käsitteet, kun tarkastellaan lopputulosta. Nämä nousevat esille erityisesti humanistisen oppimiskäsityksen sekä sosiaalisen konstruktivismiin sisällössä. Palokoirapetuksen laaja-alaisuus yhdistää useita eri oppimiskäsityksiä. Onnistuin tuomaan esille opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen keskeisimmän teeman eli käytettävyyden. Koko työn keskeisimpänä teoreettisen viitekehyksen avainsanana toimi käytettävyys, joka korostuu läpi tuotoksen. Käytettävyyden keskiössä oli oma opetustyö, opiskelijan oppiminen ja tiedonhaku sekä mahdollinen valmiiden palokoiranohjaajien tiedon hakeminen sekä päivittäminen. Toisena avainsanana on toiminut ammatillinen kasvu, joka palvelee sekä opettajaa että opiskelijaa.

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli itselleni tärkeä prosessi, joka mahdollisti minulle tärkeän työvälineen omaan opetustyöhöni. Työn lähtökohtana oli tehdä opetusmateriaali, mitä ei aiemmin ole ollut olemassa ja se onnistui yli odotusten. Minua motivoi opinnäytetyötä tehdessäni nimenomaan se ajatus, että teen työtä itselleni opetuskäyttöön. Työtä tehdessä minulla alkoi uusi palokoiranohjaajien peruskurssi, minkä aikana pystyin hyödyntämään keskeneräistä materiaalia ja koin, että pystyin tekemään meneillään olevasta kurssista vieläkin paremman. Opinnäytetyötä tehdessä olin yhteydessä ulkomaalaisiin kollegoihin Ruotsissa ja selvisi, että vastaavaa materiaalia ei ole aiemmin tuotettu muuallakaan. Materiaalin jakaminen kansainvälisesti auttaa palokoiratoiminnan kehittämässä ja lisää yhteistyötä sekä tämän työn arvoa. Tulevaisuudessa kehitetään myös tutkimusta, joka liittyy palokoirien terveyteen sekä työturvallisuuteen. Tähän hankkeeseen kutsutaan Suomen toimesta mukaan myös muut pohjoismaat, joissa palokoiratoimintaa on. Toivon, että kansainvälinen yhteistyö aktivoituu laajasti taas maailman normalisoiduttua.

Tein itse partio-palokoiranohjaajan töitä kahdeksan vuoden ajan, ennen opetustoimeen siirtymistä, joten uskon, että työssä näkyy ote kummaltakin puolelta. Lisäksi uskon, että aikaisempi työni pelastuslaitoksella palotutkiminnan sekä sammutustyön parissa auttaa ymmärtämään työn kokonaisuutta

laaja-alaisesti. Palopaikkojen ja palonsyyn tutkiminen on siihen perehtyneellekin ihmiselle välillä todella haastavaa. Syttymissyyn toteaminen ja tutkiminen varsinkin pahoin palaneissa kohteissa tuo poliisiorganisaatioon paineita, joita helpottamaan meillä on käytössä erilaisia apuvälineitä. Palokoiria on yksi näistä apuvälineistä, joiden käyttöastetta meidän tulisi yhteistyön kautta saada nostettua. Palokoiratoiminta ja käyttö pitäisi saada osaksi jokapäiväistä palonsyyn tutkintaa, osaksi teknisen rikostutkiminnan apuvälineistöä. Poliisiorganisaatiossa pitää kuitenkin muistaa omat roolit ja täydentää teknistä ja taktista tutkintaa hoitamalla oma osuutemme parhaalla mahdollisella tavalla. Koen tärkeänä, että tulevaisuudessa poliisilaitoksissa nähtäisiin tarve palokoirille alueellisesti ja ymmärrettäisiin, että palokoiran sijoittuminen naapurialueelle aiheuttaa useasti sen, että palokoiraa ei kustannusten tai aikataulujen takia kutsuta paikalle. Näen itse, että tulevaisuudessa palokoiria voisi olla jokaisella poliisilaitoksella, jokaisella erillisellä alueella, missä tekninen rikostutkintakin on. Näen myös tärkeänä, että palokoiratoiminnot kehittyvät ja niitä kehitetään. Toiminnan tulee pysyä yksinkertaisena, mutta kehittyä tämän päivän vaatimusten mukaisesti. Kehittymisessä pitää tehdä yhteistyötä niiden tahojen kanssa, jotka palonsyyn tutkintaa käytännössä tekevät. Lisäksi yhteistyö Keskusrikospoliisin Rikosteknisen laboratorion kanssa täytyy säilyttää, koska eri artikkelit palaessaan muodostavat samoja komponentteja, kuin varsinaiset palavat nesteet. Tämän takia näyteanalysointi ja niiden läpikäyminen on tärkeässä roolissa, kun puhutaan koirien kouluttamisesta. Ilman tätä yhteistyötä saatetaan pahimmillaan opettaa ja palkita koiria vääristä yhdisteistä.

Kun tarkastelen opinnäytetyön toteutumista eettiseltä kannalta, nousee keskeisimpänä esille se seikka, että olen perehtynyt opinnäytetyöni aiheeseen. Opinnäytetyön tekeminen on ensisijaisesti opiskelijan oppimisprosessi ja sen tulee edistää opiskelijan asiantuntijuutta, ammatillista kehittymistä ja työelämätaitoja. Olen käyttänyt opinnäytetyötä tehdessäni hyvän tieteellisen käytännön edellyttämiä viittauskäytänteitä, jolloin alkuperäinen lähde kerrotaan asianmukaisesti. Lisäksi tuotoksen julkisuus on huomioitu salassapitosäännösten nojalla. (Arene ry 2020, 17-21.)

13 LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Luettu 23.05.2021 osoitteessa:

[AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPINNÄYTETÖIDEN EETTISET SUOSITUKSET 2020.pdf](https://www.arene.fi/AMMATTIKORKEAKOULUJEN_OPINNÄYTETÖIDEN_EETTISET_SUOSITUKSET_2020.pdf)
([arene.fi](https://www.arene.fi)).

Blom M. 2013. Swedish University of Agricultural Sciences. Use of dogs as odour detectors - A review of the scientific literature Användning av hundar till luktdetektion. Uppsala.

Henneberg M. & Morling M. 2017. Institute of Criminal Justice Studies, University of Portsmouth, London Fire Brigade. Unconfirmed accelerants: Controversial evidence in fire investigations. London UK.

Jalander H. 2021. Keskustelu 01.02.2021, Poliisiammattikorkeakoulu.

Kammonen O. ja Jakobson U. Työterveyslaitos 2014. Analyysitutkimus palokoiran karvanäytteiden PAH-yhdistepitoisuuksista.

Laakso M. YouTube opetusvideo 2021. Ohjeita ja sovellusvinkkejä videoiden tekijälle. Katsottu 23.3.2021 osoitteessa: <https://www.youtube.com/watch?v=s3lkXVIN4vs>.

Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta 21.5.1999. JulkL(621/1999) 24.1 §:n 5 k .

Opetushallitus 2021. E-oppimateriaalin laatukriteerit. Luettu 12.3.2021 osoitteessa: <https://www.oph.fi/fi/julkaisut/e/-oppimateriaalin-laatukriteerit>.

Opetussuunnitelma 2020. Poliisiammattikorkeakoulu, ammattillinen täydennyskoulutus, palokoiranohjaajan peruskurssi. Poliisikoiralaitos. Luettu 17.05.2021 osoitteessa: https://neukkari.poliisi.fi/poliisi3/poliisikoiralaitoksen_hkunta/Opetussuunnitelmat%202020/Täydennyskurssit/Palokoiranohjaajan%20peruskurssi.pdf.

Paane-Tiainen T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Edita.

Pelastuslaki 29.4. 2011. 41§.

Pitkänen M. 2021. Keskustelu 01.03.2021. Keskusrikospoliisi, Rikostekninen laboratorio, kemialliset palonsyöntutkimukset, tutkimusaluevastaava.

Poliisihallitus 2019. Määräys poliisikoiratoiminnan järjestämisestä ID-18382664.

Poliisihallitus 2018, Ohje palonsyön tutkinnasta: ID-17237200 POL-201-5503.

Poliisihallitus 2018: Palonsyön selvittämiseksi tehtävä tutkinta. Ohje. POL-2017-5503.

Poliisilaki 22.7.2011. 6 luku 1§.

Polstat 2020. Poliisin tilastointijärjestelmä.

Rauste-von Wright M., von Wright J. & Soini T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.

Ruohotie P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.

Ränsi S. 2018. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Palokoirien koulutuksen nykytila, käyttömahdollisuudet ja hyödyt.

Scott A. 2015. Taking a Bite Out of Forensic Science: The Misuse of Accelerant-Detecting Dogs in Arson Cases, 48 J. Marshall L. Rev. 1149. US.

Sharepoint 2021. Poliisin tilastointijärjestelmä.

Siikaluoma M. 2003. Palokoiria tutkijan apulaisena. Tutkielma, alipäällystön virkatutkinto.

Tampereen yliopisto 2020. Opetussuunnitelmatyö, linjakas opetus. Luettu 26.03.2021 osoitteessa: <https://www.tuni.fi/tlc/suunnittelu/linjakas/opetus/>.

Tynjälä P. 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena, konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Vaherva T. 2002. Opettajuuden muotoutuminen aikuiskasvatuksen perinteessä. Teoksessa Sallila P & Malinen A (toim.) 2002. Opettajuus muutoksessa, aikuiskasvatuksen 43. vuosikerta. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Valtioneuvosto 2000. Asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta (716/2000).

Vilka H. & Airaksinen T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. Painos.
Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuorinen L. 2012. Palokoira tutkijan korvaamattomana apulaisena. Poliisin perustutkinnon päättötyö.

Yläne K. & Kirsi M. 2020. Saavutettavat asiakirjat verkossa. Celia ja eOppiva. Luettu 06.04.2021 osoitteessa: <https://www.eoppiva.fi/koulutukset/saavutettavuus-asiakirjat-verkossa/>.